

การสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนาวิชาการสายรับใช้สังคม

วันพุธที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๔ ณ โรงแรมมิราเคิลแกรนด์

กลุ่มย่อย : ห้องชุมชน

หมายเหตุ : บทสนทนาที่เกิดขึ้นเป็นการพูดคุยระหว่างผู้เข้าร่วมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนาวิชาการสายรับใช้สังคม ในกลุ่มย่อยที่ ๔ ซึ่งเป็นกลุ่มชาวบ้านจากชุมชนต่างๆที่มหาวิทยาลัยนำร่อง ๖ แห่งได้เข้าไปร่วมทำงานด้วย โดยจะสนทนาในประเด็น “ชาวบ้านคิดอย่างไร เมื่อมหาวิทยาลัยเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน/สังคม”

ผู้ร่วมสนทนาหลัก จากชุมชนที่ได้ร่วมทำงานกับ ๖ มหาวิทยาลัยนำร่อง

๑. อาจารย์สมหมาย นัยโมกข์	ผอ.โรงเรียนจรรุศรบำรุง (ร่วมเรียนรู้กับม.ธรรมศาสตร์)
๒. อาจารย์ธรรมพล ศรีสุวรรณ	ผู้สอนวิชาพลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม ม.ธรรมศาสตร์
๓. นายปัญญา ช่างเจริญ	ผู้แทนชุมชนเขตบางขุนเทียน (ร่วมเรียนรู้กับ มจร.)
๔. นายประเสริฐ เรืองกล้า	ปราชญ์ชาวบ้าน (ร่วมเรียนรู้กับวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย)
๕. นางลาณี ทองชิง	ปราชญ์ชาวบ้าน (ร่วมเรียนรู้กับวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย)
๖. นายพิน โขวันดี	ผู้นำชุมชน (ร่วมเรียนรู้กับม.ราชภัฏอุดรดิตถ์)
๗. นายพงษ์เทพ ชัยอ่อน	นายก อบต.หาดสองแคว (ร่วมเรียนรู้กับม.ราชภัฏอุดรดิตถ์)
๘. อาจารย์ประภาพรรณ ฉัตรมาลัย	(ร่วมเรียนรู้กับสถาบันอาศรมศิลป์)
๙. นายสมจอง รองแก้ว	(ร่วมเรียนรู้กับสถาบันอาศรมศิลป์)
๑๐. นายนภัทร ศุภเอม	(ร่วมเรียนรู้กับสถาบันอาศรมศิลป์)
๑๑. อาจารย์ศิรินพร พุ่มมณี	ผู้ดำเนินรายการ

อาจารย์ศิรินพร พุ่มมณี

ในกลุ่มย่อย ห้องที่ ๔ นี้ จะเป็นการถอดบทเรียนร่วมกัน ในหัวข้อ “ชาวบ้านคิดอย่างไรเมื่อมหาวิทยาลัยเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน” โดยเราต้องการจะรับฟังความคิดเห็นจากชุมชน ว่า การที่มหาวิทยาลัยได้ลงไปร่วมเรียนรู้ และร่วมใช้ชีวิตในการทำงานเพื่อสนับสนุนกิจกรรมเสริมความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่น มีประโยชน์อย่างไร และที่สำคัญคือ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ เราอาจไม่ได้มองแค่ในเชิงรูปธรรม แต่อยากให้เห็นในเรื่องที่ชาวบ้านได้มีวิถีคิดในการเปลี่ยนแปลงอย่างไร มีมุมมองอย่างไรต่อมหาวิทยาลัย คิดอย่างไรกับนักศึกษา บทเรียนที่เราได้จากวันนี้จะนำไปสู่การปรับปรุง และพยายามเดินหน้าสร้างสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ที่จะนำไปสู่การรับใช้สังคมให้มากขึ้น

มีคำถามที่ทีมงานได้ตั้งประเด็นนำความคิดไว้ให้ ซึ่งเป็นประเด็นที่เราจะต้องรับทราบกัน สำคัญที่สุดคือเขาอยากทราบว่า ชุมชนเกิดมุมมองใหม่ มีการตระหนัก รับรู้ มองเห็นคุณค่าของสิ่งที่ผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา ได้คิด และลงมือทำในรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างไรบ้าง

รวมถึงประเด็นที่ว่า ชุมชน/สังคม กับมหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษา ได้เกิดความเชื่อมโยงเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน มีการช่วยเหลือกัน มีการจัดการร่วมกันได้ ลดระบบการพึ่งพาอุปถัมภ์ได้หรือไม่อย่างไร เราจะคุยกันในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเหล่านี้ละคะ

ดิฉันชื่อศิริพร พุ่มมณี อาจารย์ประจำสถาบันอาศรมศิลป์ หลักสูตรวิชาสถาปัตยกรรมเพื่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม ในรอบแรก เราจะให้แต่ละท่านได้เล่ากิจกรรมที่ได้ทำร่วมกับมหาวิทยาลัยเพื่อให้ท่านผู้ฟังในห้องนี้ได้เข้าใจว่า แต่ละมหาวิทยาลัยได้ไปร่วมทำงานกับชุมชนอย่างไรบ้าง ด้วยเรื่องอะไร วิธีการแบบไหน

หลังจากนั้นเราจะมาคุยกันว่าแต่ละท่านจะได้นำเสนอความคิดเห็น ว่ามีบทเรียนสำคัญอะไรที่ได้เรียนรู้ มีอะไรที่ควรปรับปรุงแก้ไข ที่สำคัญสำหรับการถอดบทเรียนครั้งนี้ อยากให้ผู้นำชุมชนได้สะท้อนอย่างตรงไปตรงมาที่สุดนะคะ สิ่งที่ดีแล้วจะพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นอย่างไร สิ่งที่ต้องแก้ไขปรับปรุง ก็ขอให้พูดได้อย่างตรงไปตรงมา เพราะเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นมาก สำหรับอนาคตการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาในเมืองไทย แล้วหลังจากนั้นเราจะเปิดโอกาสให้ท่านผู้ที่เข้าร่วมสัมมนารอบนอกได้แสดงความคิดเห็น และตั้งคำถาม เพื่อความเข้าใจกันอย่างชัดเจนมากขึ้น ในรอบนี้ขอเริ่มจากคุณปัญญาละคะ

นายปัญญา ช่างเจริญ (ผู้แทนชุมชนเขตบางขุนเทียน)

คงจะได้รับข่าวสารอยู่เป็นประจำใช่ไหม ว่าเขตกรุงเทพมหานครมีเขตติดชายทะเล และมีด้านฝั่งทะเลที่ติด ๓ จังหวัด เรียกว่า ๑ คือกันอ่าวตัว “ก” ซึ่งก็คือเขตจ.สมุทรปราการ จ.สมุทรสาคร และกรุงเทพมหานคร ที่มีอยู่ ๕ กิโลเมตร เมื่อประมาณปี ๒๕๑๔ ๒๕๑๕ ที่ดินของกรุงเทพมหานครที่อยู่ติดชายทะเลก็ยังสภาพดีอยู่ ต่อมาในระยะเวลาประมาณ ๑๕-๒๐ ปี ที่ดินตรงนั้นประมาณสามพันกว่าไร่ ได้จมหายลงไปในทะเล ซึ่งไม่ใช่เฉพาะของป่าไม้หรือป่าชายเลน แต่กินพื้นที่ของชาวบ้านด้วย ตอนนั้นชาวบ้านมีคนละประมาณ ๔๐-๕๐ ไร่ หายไปประมาณ ๒๐ ไร่ ตรงนั้นก็สร้างความทุกข์ลำบากให้กับชาวบ้านมาก หน่วยงานของรัฐก็ไปช่วยบ้างพอสมควร ตามอัตภาพ แต่ก็ไม่ได้หยุดยั้งการพังทลายได้

ต่อมามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีได้เข้าไปศึกษา และช่วยหาทางสกัดการพังทลายของคลื่น การที่คลื่นกัดเซาะ และได้เป็นแกนนำของชาวบ้าน ร่วมกันปลูกป่า ร่วมกันหาวิธีการสกัดกั้นการพังทลายของคลื่นที่ไปกินในที่ของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านเดือดร้อนในการประกอบอาชีพ เพราะไม่สามารถทำมาหากินได้

เนื่องจากในแต่ละปีมีการพังทลายไม่ต่ำกว่า ๒๐ เมตร ดังนั้นถ้าปล่อยชาวบ้าน ชาวบ้านก็เป็นมือเปล่า คือได้เงินเท่าไร จากการขายกุ้ง ปลา ก็เอาไปลงทุนซื้อหินทิ้ง ซึ่งก็ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ทางด้านชาวบ้านก็รวมตัวกัน และแบ่งที่ดินบางส่วน ประมาณคนละ ๓ ไร่มอบให้กรม. เพื่อจะต่อรองให้กรม. มาสร้างเขื่อนกันไม่ให้ดินพังทลาย แต่ก็ยังไม่มีผล ปัจจุบันทางมหาวิทยาลัยก็ยังไม่ทอดทิ้ง ยังอยู่กับพวกเรา พยายามทำทุกวิถีทาง เช่น ปักไม้ ปลูกป่าแซมจากป่าเดิมบ้าง เอาธรรมชาติสู้กับ

ธรรมชาติบ้าง และหาเทคนิคใหม่เข้ามา ก็ต้องขอขอบคุณทางมหาวิทยาลัยเป็นอย่างมากที่ไม่ทอดทิ้งพวกเรา และยังคงอยู่เคียงข้างพวกเรา

ตอนนี้ที่เรากำลังทำกัน ก็คือการปลูกป่า ใช้ธรรมชาติสู้กับธรรมชาติ อีกส่วนหนึ่งคือ ปักเขื่อนสลายคลื่น จะดูว่ามันมีผลสักเท่าไร ตอนนี้อยู่ในระหว่างเตรียมดูผลงานว่าจะช่วยได้แค่ไหน แต่ว่าที่ทำและยังไม่ได้หยุดก็คือการใช้ธรรมชาติสู้กับธรรมชาติก่อน ใช้ธรรมชาติสู้กัน ธรรมชาติของชายทะเลคือป่าไม้ ก็เริ่มปลูกป่าไม้ พอปลูกป่าไม้ มันก็กัดเซาะพังอีก ก็หาวิธีการว่า จะทำอย่างไรให้ป่าอยู่ได้ แล้วก็แซมป่าที่ร่อยหรอลงไปให้หนาขึ้น ตอนนี้ทางมหาวิทยาลัยกับทางชาวบ้านก็ยังร่วมมือกันทำอยู่ครับ

อาจารย์ศิรินพร พุ่มมณี

ในรอบแรก ประเด็นของคุณปัญญาคือการทำร่วมงานกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ที่บางมด ซึ่งเป็นเรื่องของ การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งบางขุนเทียน ทะเลกรุงเทพฯ ขอเชิญท่านต่อไปค่ะ

อาจารย์ประภาพรธณ ฉัตรมาลัย (ผู้ร่วมเรียนรู้กับสถาบันอาศรมศิลป์)

สำหรับชุมชนริมน้ำจันทบูรณ์ มีประวัติดั้งเดิมเป็นชุมชนเก่าแก่ นับอายุได้สามร้อยกว่าปี ในอดีตมีความเจริญรุ่งเรืองมาก มีประวัติศาสตร์เยอะ เจริญถึงขีดสุดก็คือทรัพยากรธรรมชาติจำพวกพลอย ซึ่งในธรรมชาติ เมื่อมันถึงขีดสุด มันก็ค่อย ๆ ต่ำลง นี่ก็เป็นธรรมดาของทุกที่ เพราะฉะนั้นชุมชนริมน้ำจันท-บูรณ์ตรงเมืองเก่านี้ เคยเจริญถึงขีดสุดอย่างชัดเจนมาก เมื่อประมาณรัตนโกสินทร์ถึงสมัยรัชกาลที่ ๕ และเรื่อยมาจนกระทั่งปี ๒๕๒๐ ก็เริ่มซบเซาลง เพราะพลอยลดลงจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น น้ำท่วมทุกปี เพราะตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ ความเจริญก็ลดลงไปเรื่อย ๆ มาหนักที่สุดเมื่อปี ๒๕๓๓ ซึ่งเกิดไฟไหม้ใหญ่กลางชุมชน ทำให้ชาวบ้านบางส่วนที่ค้าขายย่านเศรษฐกิจ ก็ย้ายถิ่นไปอยู่อีกถนน ความเจริญของชุมชนขยายเข้าตัวเมืองไปเรื่อย ๆ ฉะนั้นตรงริมน้ำก็จะซบเซาลงไป จนถึงขีดสุดเมื่อประมาณ ปี ๒๕๕๒

ถือว่าเป็นความลงตัวของชุมชนริมน้ำจันทบูรณ์ ซึ่งกระทรวงพาณิชย์ได้มีนโยบายในการฟื้นฟูด้านการค้าเก่า และได้เลือกจ.จันทบุรีเป็น ๑ ใน ๔ เข้าร่วมโครงการ รวมถึงเลือกชุมชนริมน้ำจันทบุรีเป็นตัวนำร่อง ในจังหวัดเดียวกัน เผอิญสถาบันอาศรมศิลป์ โดยน้องนักศึกษา ๓ คน ได้เข้าไปทำวิทยานิพนธ์ ก็เลยมาร่วมประชาคมสัมมนา ทำประชาคมด้วยกัน และร่วมกันทำงาน

น้อง ๓ คนนี้ได้เข้ามาทำงาน ในลักษณะที่เรียกว่า อยู่ในพื้นที่จริง ๆ คือมาเข้าบ้านอยู่ มาอยู่กันจริง ๆ นานนับเดือน มีบ้างที่กลับไปวิทยาลัย แล้วก็ช่วยกันทำงาน เรียนรู้ร่วมกัน น้องก็เรียนรู้ประสบการณ์จากชาวบ้าน ชาวบ้านก็ได้เรียนรู้สิ่งใหม่จากน้องที่เข้ามาทำงาน ฉะนั้นเราจึงมีการพัฒนา ร่วมกัน มีการคิดงานต่าง ๆ ร่วมกัน จนกระทั่งทำให้ชุมชนริมน้ำจันทบูรณ์มีกิจกรรมต่าง ๆ และสามารถเข้าถึงชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านมีส่วนร่วม โดยได้น้อง ๆ เป็นแนวหน้า เพราะเขาเป็นเด็ก ๆ วิทยาลัย

เขาจะเข้ากับชาวบ้านได้ดี เข้าบ้านไหนก็ได้รับการต้อนรับ โดยน้องจะเข้าไปช่วยทำข้อมูลพื้นฐานก่อน เขาจะต้องเข้าทุกบ้าน เพราะฉะนั้นเขาก็ได้รับข้อมูล ตรงนี้ก็ป็นจังหวะพอดี เพราะเราก็ต้องการข้อมูล แต่ว่าชุมชนไม่สามารถจะทำได้เต็มที่ ก็เลยได้อาศัยน้อง น้องเขาได้ข้อมูลมาครบ ก็แบ่งให้เราด้วย เพราะฉะนั้นเป็นการแบ่งปันสิ่งที่ได้รับมาซึ่งกันและกัน ก็เลยเกิดเป็นชุมชนที่เริ่มมีชื่อเสียง ณ ปัจจุบันนี้ แล้วยังก็จัดงานต่าง ๆ ด้วยกัน

การที่เราทำงานต่าง ๆ เรามีกระบวนการที่ชัดเจน เริ่มจากเรากำหนดวิสัยทัศน์ขึ้นมา ซึ่งวิสัยทัศน์นี้เราก็ได้มาจากข้อมูลที่น้องลงไปช่วยเก็บ คือเราจะคุยกันตลอด น้องลงไปบางครั้งเราก็ไปช่วยด้วย แต่ไม่ค่อยเต็มตัว ขณะที่น้องเขาจะลงไปเต็มตัว มีข้อมูลอะไรก็มาแบ่งปันกัน เราก็กำหนดเป็นวิสัยทัศน์ขึ้นมา ที่ในช่วงที่กำหนดวิสัยทัศน์ตรงนี้ ในส่วนของชุมชนริมน้ำ อาจจะมีคณะกรรมการชุดหนึ่งซึ่งเป็นกรรมการอาสาสมัคร เราไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับทางเทศบาล เพราะเขาไม่ได้มาช่วยอะไรเราเลย ส่วนเดียวที่เข้ามาช่วยคือพาณิชย์จังหวัด ซึ่งได้รับนโยบายจากกระทรวงพาณิชย์ เพราะฉะนั้นเวลาที่เราจะทำอะไร เราก็จะไต่ถามประมาณจากพาณิชย์จังหวัด แต่ในการทำงาน การคิดเนื้อหาโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เราจะทำร่วมกับน้องอาสาสมัคร

เราถือว่าน้องอาสาสมัครเป็นคณะกรรมการพัฒนาชุมชนริมน้ำของเราด้วย ฉะนั้นคณะกรรมการของเราก็มีอาสาสมัคร มีทั้งเด็ก มีทั้งผู้ใหญ่และน้องอาสาสมัครผสมอยู่ เวลาจะไปประชุมที่ไหน เราก็ไปด้วยกัน บางทีน้องเขาอยู่กรุงเทพฯ เขาก็กลับมา ตรงนี้ถือว่าเป็นหนึ่งเดียวกัน และทำงานร่วมกันมาตลอด ได้รับงบประมาณมาช่วยกันทำ ซึ่งกิจกรรมทั้งหลายที่เราทำ เราต้องตอบสนองวิสัยทัศน์ที่เรากำหนดไว้

เรากำหนดวิสัยทัศน์ไว้สามตัวใหญ่ ๆ ตัวแรก คือ ชาวชุมชนริมน้ำจับทุพพทุผลดำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิตที่มีคุณภาพ และเนื่องจากข้อมูลระบุชัดเจนว่าเรามีมรดกทางวัฒนธรรมเยอะ ทั้งทางด้านสถาปัตยกรรม ศิลปะ ซึ่งน้อง ๆ อาสาสมัครเขาเป็นสถาปนิก เขาก็จะช่วยเราได้เยอะ เราจะได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมา ความสวยงาม ความสุนทรีย์ของศิลปะ แล้วเราก็นำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ ฉะนั้นวิสัยทัศน์ตัวที่สองก็คือ อนุรักษ์ไว้ซึ่งศิลปะสถาปัตยกรรมต่าง ๆ ส่วนวิสัยทัศน์ตัวที่สามคือ เผยแพร่ทั้งประวัติศาสตร์ชุมชน และศิลปะสถาปัตยกรรมเหล่านี้แก่บุคคลทั่วไป

เพราะฉะนั้นกิจกรรมทั้งหลายที่เราทำ เราก็จะเสนอโครงการไปของงบประมาณจากพาณิชย์ ซึ่งบางครั้งก็ไต่ถามประมาณจากกระทรวงพาณิชย์โดยตรง บางครั้งก็ได้มาจากจังหวัด แต่โดยผ่านสำนักงานพาณิชย์ และเป็นที่น่ายินดี ที่พาณิชย์สนับสนุนงบประมาณโดยจะไม่ชี้หน้าว่า คุณต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้ เราเป็นผู้คิดเอง ว่าเราจะทำอะไรเพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่เราทำ

ขณะที่กระบวนการทำงานของเรามีความชัดเจนมาก เพราะทุกอย่างจะมีขั้นตอน เราจะเขียน เราจะบันทึกเหตุการณ์ทั้งหลายไว้หมด ซึ่งตรงนี้ก็ไต่ถามอาสาสมัครช่วย เพราะเขาเก่งเรื่องศิลปะ เขาจะออกแบบอะไรให้มันสวยงาม เราก้เอามาตั้งโชว์ไว้ได้หมด เพราะฉะนั้นชุมชนริมน้ำของเรา นอกจากจะมีวิถีชีวิตชาวบ้านปกติแล้ว ขณะนี้เราก็ไต่บ้านมาหนึ่งหลัง ในชุมชนนี้จะเป็นบ้านเอกชนทั้งหมด ไม่มีบ้านหลวงว่างอยู่เลย แต่มีบ้านเดียวคือบ้านที่เราไต่มา เป็นบ้านทำนุอนุสรณ์สมบัติ ซึ่งเจ้าของที่

ได้รับมรดกบ้านนี้ เขาอยู่ที่กรุงเทพฯ ครั้งแรกเขาตั้งใจจะยกบ้านให้สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ แล้วทำนอชื่การบดีสถาบันอาศรมศิลป์ ท่านก็อยากจะให้เราได้บ้านนี้มาใช้ ท่านก็ประสานงานติดต่อกับเจ้าของบ้านให้ ในที่สุดเราก็ได้บ้านหลังนี้มาใช้เป็นบ้านส่วนกลางของชุมชนเพื่อนำเสนอทุกสิ่งทุกอย่าง ดังนั้นใครที่ลงมาชุมชนก็มาดูที่บ้านหลังนี้ก่อน แล้วจึงค่อยไปดูเนื้อหาของชุมชนจริง ๆ บ้านหลังนี้จึงเป็นเหมือนสำนักงาน เป็นตัวแทนของชุมชนได้เลย

ซึ่งทั้งนี้และทั้งนั้น เราก็ถือว่าที่สถาบันอาศรมศิลป์ส่งนักศึกษาเข้ามาทำวิทยานิพนธ์ ทางชาวบ้านเขาก็ยินดีนะ เพราะหลังจากนั้นมีอีกหลายสถาบันเข้ามา แต่เขาไม่ได้เข้ามาในลักษณะนี้ เขาเข้ามาเรียนรู้เฉยๆแล้วก็ไป เพราะฉะนั้นชาวบ้านจะเจอนักศึกษามาเก็บข้อมูลเยอะมาก ชาวบ้านก็เริ่มบ่น เพราะบางทีข้อมูลก็ซ้ำเติม แต่อย่างน้อยอาศรมศิลป์เขาไปเก็บข้อมูลเอง คือเขาจะไม่ได้ถามทั้งหมด แต่เขาสังเกตเองบ้าง และข้อมูลของเขาก็จะเชิงรุกมากกว่า ขณะนี้ชาวบ้านก็เข้าใจมากขึ้น เราจะบอกชาวบ้านอยู่ตลอดว่า เดียวนี้คนเข้ามาเยอะ ก็อาจจะมาเรียนรู้ ก็ให้ความร่วมมือเขาหน่อย ชาวบ้านเขาก็ยินดี ก็ขอแนะนำแค่นี้ก่อน

อาจารย์ศิริพร พุ่มมณี

ขอขอบคุณอาจารย์ประภาพรธรรม สำหรับงานเรื่องการฟื้นฟูชุมชนเก่าที่จับบูรณร่วมกับสถาบันอาศรมศิลป์ อาจารย์ก็ได้เล่าและสะท้อนบทเรียนที่สำคัญของการทำงานร่วมกัน ระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัย เชิญท่านต่อไปค่ะ

นางลณี ทองชิง (ปราชญ์ชาวบ้าน)

กราบสวัสดิ์ค่ะ ขอพูดภาษาพื้นบ้านนะคะ บางคนอาจจะฟังไม่รู้เรื่อง แต่ถ้าเราลี้มวัฒนธรรมพื้นบ้านของตัวเอง แล้วรู้ลูกหลานของเราจะสอนรุ่นลูกหลานต่อไปได้อย่างไรคะ หนูขอว่าภาษาอีสานนะคะ ตอนแรกหนูก็เป็นคนที่ร่วมสร้างโพธิวิซาลัย เป็นคนจ.สระแก้ว หนูเป็นผู้ปกครองของนิสิตรุ่นแรกของโพธิวิซาลัย หนูภาคภูมิใจมากที่มีวิทยาลัยโพธิวิซาลัยเกิดขึ้น เพราะวิทยาลัยนี้ “มันบ่อคือไผ่” คือเป็นวิทยาลัยที่ไม่มีอีกแล้ว เพิ่งจะเกิด ภาคภูมิใจที่สุด เพราะว่า ๑. สอนทั้งทฤษฎี และสอนทั้งปฏิบัติ เพราะจ.สระแก้ว เป็นจังหวัดที่เรียนน้อยที่สุด เป็นจังหวัดที่ปลูกยุคาลิปตัสเยอะที่สุด และประชาชนยากจนมากที่สุด พอวิทยาลัยโพธิวิซาลัยไปตั้ง หนูก็ภูมิใจเพราะว่าไม่รู้มาแบบใด สอนให้รู้คุณค่าธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในจ.สระแก้ว เพราะในจ.สระแก้ว ต้นน้ำลำธารก็หมดแล้ว พอมหาวิทยาลัยตั้งขึ้น โพธิวิซาลัยมีบ้านดิน สอนให้เรียนรู้ว่าการมีดิน ก็มีบ้านอยู่ได้ ไม่ต้องทำลายทรัพยากร ต้นไม้ หรือต้นน้ำ เรามีดิน ก็มีบ้านอยู่

ภาคภูมิใจที่เห็นเขาสอนรุ่นลูกหลาน สอนให้รู้วิธีการทำไร่นา ให้อู่ว่านุ่นพ่อแม่ทำมาอย่างไร ความแตกต่างจากมหาวิทยาลัยอื่น คือ มีทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ข้อดีคือสอนให้ชุมชนรู้คุณค่า

ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ให้ชุมชนไม่ตัดไม้ทำลายป่า เพราะต้นน้ำลำธารของเราเริ่มไม่มี น้ำก็จะท่วม
เวลาน้ำมา “ก็มาหลาย” วิทยาลัยอยู่ได้กับชุมชนตอนนี้ ก็คือเข้าหาชาวบ้านได้

การเรียนที่โพธิ์วิทยาลัย ไม่ใช่เพียงแค่นักเรียนเรียน แต่เรียนได้ทั้งชาวบ้าน ปู่ย่าตายาย เป็น
ห้องเรียนสำหรับทุกคน ให้รู้ว่า อย่าลืมห่วงใยของเรา เพราะถ้าลืมน ต่อไปจะไม่มีทรัพยากร นิสิต
เรียนอยู่ที่องค์กร ๒ ปี เรียนทฤษฎี ๒ ปี และต้องไปปฏิบัติที่โพธิ์วิทยาลัย ๒ ปี คือให้ทำไร่ ทำนา ปลูก
ต้นไม้ ทำปุ๋ยชีวภาพ ปลอดภัยเคมีทุกอย่าง ตอนนี้หนูภาคภูมิใจที่สุด เป็นความภูมิใจของชาวสระแก้ว
ที่มีมหาวิทยาลัยเกิดขึ้น ทุกวันนี้หนูอยู่บ้านดินที่หนูทำเองกับมือ “บ่มีหยงหลาย ก็มีแค่นี้”

อาจารย์ศิริพร พุ่มมณี

ขอบคุณมากค่ะ ชัดเจน คุณลาณีได้สะท้อนถึงความภาคภูมิใจในสิ่งที่ตัวเองได้สัมผัส และได้
ทำร่วมกับมหาวิทยาลัย ที่สำคัญคือ มหาวิทยาลัยแห่งนี้เป็นห้องเรียนสำหรับทุกคน อันนี้เป็นสิ่งที่ทุก
คนคงจะรับทราบจากอารมณ์ ความรู้สึก และกระแสเสียงของคุณลาณีที่สะท้อนให้เห็นถึงความ
ภาคภูมิใจที่ตัวเองได้มีส่วนร่วมในการทำครั้งนี้อย่างไร เชิญท่านต่อไปค่ะ

นายประเสริฐ เรืองกล้า (ปราชญ์ชาวบ้าน)

เรียนท่านผู้เข้าร่วมสัมมนาทุกท่าน จริง ๆ แล้วผมขอแสดงความเล็กน้อย เนื่องจากผมอยู่ภาค
ราชการ ครั้งแรกที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเข้าไปในปี ๒๕๕๐ เป็นช่วงเริ่มแรกเลย เพราะ
สระแก้วเป็นจังหวัดที่แยกมาจากปราจีนบุรี ตอนนั้นผมทำงานอยู่ที่อุทยานแห่งชาติปางสีดาที่ชายแดน
จึงได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมเป็นครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๕๐ ประชุมร่วมกันตั้งแต่ตอนแรกก็มีภาคราชการ
ภาคเอกชน ที่ได้ถวายเงินและถวายที่ดินให้กับสมเด็จพระเทพฯ ที่สร้างโพธิ์วิทยาลัยอยู่ทุกวันนี้ ตรงนี้ที่
จุดประกายการอนุรักษ์ให้เกิดขึ้น ที่สำคัญก็คือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่เข้าไป บทบาทของเขา
คือเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพราะสระแก้วทุกวันนี้ไม่เหมือนในอดีต ตอนที่ผมมาอยู่ใหม่ๆ
ที่จัดตั้งปางสีดาขึ้นเป็นอุทยานแห่งชาติ สมัยนั้นมีความอุดมสมบูรณ์มาก พอตอนหลังมีแต่ยูคาลิปตัส
เต็มไปหมด เลยเกิดความแห้งแล้ง เป็นจังหวัดที่เป็นป่าต้นน้ำ แต่ไม่มีน้ำใช้ พอถึงหน้าฝน ฝนตกมา
อย่างแรง ท่วมไปเลยทั่วกรุงเทพฯ แล้วที่สุดก็คือในหน้าแล้ง ชาวบ้านไม่มีน้ำใช้

เมื่อประชุมเสร็จแล้ว ทั้งหมดก็ลงมติว่า ต้องให้ชุมชนเข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมในพื้นที่เพื่อการ
อนุรักษ์ฟื้นฟูป่าต้นน้ำ ตรงนี้ก่อให้เกิดเรื่องราวของเศรษฐกิจพอเพียง ได้น้อมนำเอาเศรษฐกิจพอเพียง
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปใช้ ในเรื่อง “ป่าสามอย่างประโยชน์สี่อย่าง” เริ่มแรกเป็นอย่างนี้
หลังจากนั้นต่อมา เป็นการอบรมชุมชนในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ๑.จะทำอะไรก็ตาม ให้ปลอดภัย
สารพิษ ๒.ต้องปลูกต้นไม้ ปลูกป่าสามอย่างประโยชน์สี่อย่าง คือถ้ามีที่ ๓ ไร่ ให้ปลูกป่า ๑ ไร่ ส่วนอีก
๒ ไร่ ก็ทำนาทำกินไป เพื่อให้พื้นพูนน้ำกลับขึ้นมาให้ได้

จนถึง พ.ศ. ๒๕๕๑ ก็อบรมได้เต็มรูปแบบ โดยใช้งบประมาณในการจัดการ ทั้งของจังหวัด
กระทรวงเกษตรฯ และธกส. ทำงานร่วมกันทั้งหมด ๕ ภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นชุมชน ภาคราชการ

เอกชน ภาคสื่อ และภาคประชาสังคม เสร็จแล้วก็ในรูปแบบใหญ่ทั้งจังหวัด คือคนทุกหมู่บ้านในจ. สระแก้ว มาอบรมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง โดยการนำของโพธิวิชชาลัย ของม.ศรีนครินทรวิโรฒเป็นหลัก หลังจากนั้นตัวผมในฐานะที่เป็นภาคราชการส่วนหนึ่งของกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ก็ได้มีโอกาสรับเชิญไปเป็นวิทยากรเรื่องสิ่งแวดล้อม เรื่องการปลูกป่าสามอย่างประโยชน์สี่อย่าง รวมถึงผมก็มีภูมิปัญญาเรื่องสมุนไพร ก็ได้ใช้ความรู้เหล่านี้เข้าไปมีส่วนร่วม และมีบทบาทในการสอน นิสิตรุ่นแรกและรุ่นที่สอง ผมเป็นผู้ที่ปฐมนิเทศนิสิตรุ่นแรกที่อุทยานแห่งชาติปางสีดา ซึ่งถือเป็นห้องเรียนทางธรรมชาติของโพธิวิชชาลัย เพราะฉะนั้นตรงนี้ขอบคุณม.ศรีนครินทรวิโรฒ เพราะหลายพื้นที่ทรัพยากรหายไป และเมื่อนำตรงนี้กลับมา แล้วทำในรูปแบบ รูปธรรมเกิดขึ้นที่สระแก้ว ผมถือว่ามหาวิทยาลัยนี้มีคุณค่ากับสังคมตรงนั้นมากมายจริง ๆ

อาจารย์ศิริพร พุ่มมณี

ขอบคุณมากค่ะ เราได้เห็นรูปธรรมอีกแบบหนึ่ง ที่อุทยานแห่งชาติปางสีดาเป็นห้องเรียนทางธรรมชาติ ซึ่งมีความสำคัญมาก และทำให้มหาวิทยาลัยกับชุมชนได้เข้าไปใกล้ชิดกันมากขึ้น เรียนเชิญท่านต่อไปค่ะ

อาจารย์ธรรมพล ศรีสุวรรณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พอดูจากรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม ชุมชนต่างๆที่สถาบันลงไปทำงานด้วย จะเห็นว่ามี ความแตกต่างจากที่ธรรมศาสตร์ทำ ผมจึงขอเล่าทำความเข้าใจที่จะได้เข้าใจถึงลักษณะที่ต่างกัน ธรรมศาสตร์ที่เราพูดถึงกันอยู่ คือธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ปทุมธานี โดยธรรมศาสตร์เข้าไปตั้งอยู่ในพื้นที่นั้น ตั้งแต่ปี ๒๕๒๙ ซึ่งเหมือนกับเป็นโอเอซิสกลางทะเลทราย คือเราไม่เคยสนใจใครมานานมาก จนเมื่อปี ๒๕๔๒ หรือ ๒๕๔๓ จึงเริ่มมีการตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องนี้นักศึกษาชอบไปทำค่ายในที่ไกลๆ มีคนเริ่มตั้งคำถามว่าเราดูแลหมื่นพันกว่าหมู่บ้าน เดินทางห่างไกลไปดูหมู่บ้านสุดท้าย แต่กลับทิ้งหมู่บ้านที่ใกล้ตัวที่สุด ในช่วงนั้นได้เริ่มเกิดกระบวนการนักศึกษา ต้องบอกแก่นักศึกษาเขาไปกันเองก่อนที่มหาวิทยาลัย จะลุกขึ้นไปดูด้วยซ้ำ บังเอิญว่าผมเป็นผู้สอนวิชานักศึกษากับการพัฒนาตน ซึ่งเป็นวิชาที่มีมานาน ก่อนที่จะพัฒนาเป็นวิชาพลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม

ชุมชนรอบธรรมศาสตร์เป็นชุมชนที่มีทั้งชุมชนเดิม และชุมชนกึ่งอุตสาหกรรม เพราะตรงนั้นมี นิคมอุตสาหกรรมนวนคร จึงมีคนอพยพมาอยู่บริเวณนั้นเยอะ ฉะนั้นชุมชนรอบๆจึงมีปัญหาหลายอย่าง ผมขอสะท้อนแทน เพราะตอนนั้นลงไปเจอชาวบ้าน ก็รู้ว่าชาวบ้านมีทัศนคติที่ค่อนข้างลบ เพราะเมื่อ ธรรมศาสตร์ไปอยู่ตรงนั้น เรายกที่ของเราให้สูงขึ้น น้ำก็ท่วมบ้านชาวบ้าน เวลาธรรมศาสตร์สูบน้ำออก บริเวณนั้นก็โดนหมด ชุมชนต่างๆก็มีปัญหาอยู่บ้าง และเข้าใจว่ากระแสสังคมใหม่ทำให้พฤติกรรม บางอย่างของนักศึกษา “ไม่น่าดู” ชาวบ้านก็สะท้อนเสียงมาแบบนี้

ตอนนั้นเราก็นำนักศึกษาลงชุมชนอยู่บ้าง ชุมชนที่เราลงไปและมีความต่อเนื่อง ก็คือชุมชน รอบๆ โดยเฉพาะที่โรงเรียนจตุรบูรพ์ ที่อาจารย์สมหมายซึ่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนได้มาในวันนี้

ด้วย และเนื่องจากตอนนี้เรามีวิชาพลเมืองการรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเราเน้นการลงพื้นที่ชุมชน โดยรอบ และกระจายออกไป ฉะนั้นคนอีกกลุ่มหนึ่งที่เจอปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ คือ แม่บ้าน รปภ. คนขับรถราง คือลักษณะที่เราทำงานในพื้นที่ที่มีความแตกต่าง เนื่องจากเรากับคนที่เราอยู่ด้วยกันเสียเยอะ แล้วธรรมชาติตรงนั้น ต้องเรียกว่าเป็นเมืองมหาวิทยาลัย เพราะมีนักศึกษา อยู่ด้วยกันประมาณ สองหมื่นคน และมีชุมชน มีบุคลากร รวมสามถึงสี่หมื่นคน เราก็ทำงานกันตรงนั้น แม่บ้านที่เคยรู้สึกแยรู้สึกต่าง ๆ นานา เราก็ลงไปทำงานตรงนั้น ตัวผมเองก็พักอยู่ที่นั่นด้วย ก็ได้เห็น ปรากฏการณ์ของการเปลี่ยนแปลง

กลับมาเรื่องของโรงเรียน เราโชคดีที่เรามีโรงเรียนอยู่ใกล้ๆ ครั้งแรกที่ผมไปประมาณปี ๒๕๔๒ ผมจำได้ว่าโรงเรียนนี้มีอาคารไม้เก่าๆ อยู่แล้ว มีอาจารย์อยู่ไม่กี่คน เด็กไม่มีข้าวทาน สมัยนั้นอาจารย์ ต้องลงมาทำกับข้าวกันเองเพื่อเป็นอาหารกลางวัน ซึ่งไม่น่าเชื่อว่าโรงเรียนนี้อยู่ติดกับธรรมชาติ ศูนย์รังสิต และไม่น่าเชื่อว่าอยู่ตรงชายเมือง ที่ปทุมธานีนี้เอง ในส่วนนี้เล่าปูพื้นฐานให้ก่อนว่า ลักษณะชุมชนของเราก็มีความแตกต่างจากของที่อยู่พอสมควร ส่วนในรายละเอียด จะให้อาจารย์ สมหมายได้เล่าให้ฟัง เพราะเราลงไปทำงานด้วยกันเป็นสิบกว่าปีแล้ว เชิญอาจารย์สมหมายครับ

อาจารย์สมหมาย นัยโมกษ์ ผอ.โรงเรียนจตุรบูรมา

จริงๆ แล้วผมอยู่โรงเรียนจตุรบูรมาหลายปี ตั้งแต่มีเด็กไม่ถึง ๑๐๐ คน จนตอนนี้มี ๔๐๐ กว่าคน อยากจะนำเสนอว่า ผมได้เห็นพัฒนาการของการที่มหาวิทยาลัยได้เข้ามามีส่วนพัฒนาชุมชน ในช่วงแรกจะมากันในลักษณะที่ไม่เป็นรูปแบบ นักศึกษาที่จากรยานกันมาสำรวจหมู่บ้านบ้าง มาถึงโรงเรียนก็เห็นนักเรียนเล่นกีฬาอยู่บ้าง นักศึกษาก็จะมาช่วยสอนหนังสือในทุกเย็น ตอนแรกทาง มหาวิทยาลัยอาจจะไม่ทราบด้วย ว่าโรงเรียนของผมตั้งอยู่ใกล้ๆ ทั้งที่มองเห็นหลังคา กัน พัฒนาการ จะมีขึ้นมาเรื่อยๆ จนกระทั่งต่อมา มีรูปแบบที่ชัดเจนขึ้น คือ นอกจากจะมาสอนตอนเย็น ก็มีหนังสือ จากมหาวิทยาลัยมา มีท่านอาจารย์มา ก็มาช่วยจัดกิจกรรมให้ความรู้ โดยมีนักศึกษาหลายคน โดยเฉพาะบางคณะ เช่น พยาบาลศาสตร์ จะมาจัดกิจกรรมตรวจสุขภาพนักเรียน มาให้ความรู้เกี่ยวกับ โรคภัยไข้เจ็บต่างๆ แล้วก็กระจายไปถึงการช่วยชุมชน ก็เชิญ อสม. เชิญชาวบ้านมาประชุมที่โรงเรียน เพื่อให้เห็นถึงการปฏิบัติตัวต่างๆ

พอได้พัฒนาเป็นรูปแบบมากขึ้น ก็มีการช่วยเหลือในด้านต่างๆ อย่างด้านอาคารสถานที่ของ ทางโรงเรียน ซึ่งท่านอาจารย์ธรรมพลบอกว่า แต่ก่อนโรงเรียนของผม เหมือนกับจะพัง ก็มาช่วยกัน จัดสร้างห้องน้ำห้องส้วมให้ นักศึกษาก็จะมาพักค้างที่โรงเรียน ผมก็กลับชุมชน ทำหน้าที่หาเสบียง อาหาร หุงหาอาหารมาเลี้ยงนักศึกษาและท่านอาจารย์ นักศึกษาก็รวบรวมทุนทรัพย์มาสร้างห้องน้ำ ห้องส้วมให้โรงเรียน ทำให้เด็กนักเรียนที่เพิ่มขึ้นมีห้องน้ำห้องส้วมพอใช้ มีการสร้างอาคารเรียน ธรรมชาติให้ เพราะขณะนั้นนักเรียนเพิ่มมากขึ้น อาคารเรียนก็ไม่พอ กว่าเราจะได้ตึกมาแต่ละหลังนั้น ยากลำบากมาก สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา มหาวิทยาลัยก็มาสร้างเป็นอาคารโล่งๆ หลังคามุมแฝก เราก็นำโต๊ะมาตั้งเรียงกัน ผู้ปกครองก็พึงพอใจ เป็นภาพบรรยากาศที่น่าประทับใจ มาช่วยกันหา

ปรับปรุงอาคารเรียน จัดสภาพห้องสมุดให้ดูน่าเข้ามาอ่านหนังสือ ชาวบ้านก็มานั่งอ่านหนังสือ มาดูหนังสือพิมพ์ ทั้งชุมชนและโรงเรียนก็พึงพอใจ

ในส่วนของวิชาการ นักศึกษาจากหลายคณะก็มาจัดกิจกรรมให้ความรู้บ้าง จัดกิจกรรมนันทนาการบ้าง ส่วนในเรื่องทุนและปัจจัยสนับสนุน เราได้รับความอนุเคราะห์จากกลุ่มนักศึกษา กิจกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือ ITTAG โดยเขาจะทอดผ้าป่าให้โรงเรียนจรรุศรบำรุง ทุกวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ วันวาเลนไทน์เป็นวันก่อตั้งชุมชนของเขา เขาก็ทอดผ้าป่ามาให้ โรงเรียนก็นำเงินไปพัฒนาอาคารสถานที่ ติดแอร์ให้ห้องคอมพิวเตอร์ ซื้อพัดลมติดให้อาคารเรียน คือเราได้อาคารเรียนมาหนึ่งหลัง มี ๑๕ ห้อง ๓ ชั้น ปรากฏว่างประมาณแค่ ๖ ล้านบาท สร้างไปสร้างมา เหลือแต่ห้องเรียนกับกระดานดำเท่านั้น ไม่มีโต๊ะ ไม่มีเก้าอี้ ไม่มีครุภัณฑ์ ก็ได้รับความช่วยเหลือจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ช่วยจัดหาทุนการศึกษา ช่วยจัดกิจกรรมวันเด็ก วันสำคัญต่างๆ ทั้งนักศึกษาและอาจารย์ก็ได้มาช่วย

ผมได้ฟังเมื่อเช้านี้ ก็นึกภาคภูมิใจและคิดว่าในโอกาสต่อไป มันน่าจะดีขึ้น เพราะที่ผ่านมาแม้ว่าไม่มีในหลักสูตร ไม่มีในวิชา ไม่มีในมหาวิทยาลัย นักศึกษาและอาจารย์ก็ไปช่วยกันพัฒนาโรงเรียนและชุมชน แต่ต่อไปถ้ามีในหลักสูตร ในวิชาที่นักศึกษาเรียน ผมก็คิดว่าโรงเรียนและชุมชนรอบมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยเฉพาะโรงเรียนจรรุศรบำรุง คงจะได้รับการช่วยเหลือร่วมมือพัฒนาจากมหาวิทยาลัย

เพราะจุดอ่อนที่ผ่านมาก็คือ เมื่อไม่เป็นรูปแบบแล้ว ทำให้ไม่มีความต่อเนื่อง นักศึกษามาเป็นชุดๆ แล้วก็หายไป อย่างเมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๑ มีนักศึกษากลุ่มหนึ่งชื่อ “กลุ่มเด็กดวงใจดี” เขาจะจัดนักศึกษาที่เก่งมาช่วยติวนักเรียน วันจันทร์ก็เก่งคณิตศาสตร์ วันอังคารก็เก่งวิทยาศาสตร์ วันพุธก็เก่งภาษาอังกฤษ แล้วคุณภาพของนักเรียนก็ดีขึ้น ผลสัมฤทธิ์ดีขึ้น แต่พอเด็กชุดนั้นจบไป ความต่อเนื่องก็หมดไป เพราะปัญหาเรื่องการลงทะเบียนเรียน ทำให้เขาไม่ว่างในช่วงบ่ายสองโมงครึ่งถึงบ่ายสามโมงครึ่ง นักศึกษาบางคนก็พอไม่ว่างไปสอนก็หายไป และไม่มีนักศึกษาใหม่มาต่อเนื่อง

จริงๆแล้ว เราอยากได้ความต่อเนื่อง เพราะฉะนั้นขณะนี้เมื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมีอยู่ในหลักสูตรของมหาวิทยาลัย ผมคิดว่าชุมชนคงจะได้รับอันสงส์อย่างมาก เพราะการที่ผู้ปกครองยอมรับโรงเรียนของผม ก็เพราะมหาวิทยาลัยมาให้ความช่วยเหลือโรงเรียน มันลามไปถึงความพึงพอใจของพ่อแม่ผู้ปกครองของนักเรียนด้วย ก็รู้สึกดีใจว่าสถาบันทางการศึกษาในขณะนี้โผล่ออกมานอกรั้วมหาวิทยาลัย ยังได้เห็นว่ารอบๆรั้วมหาวิทยาลัยนั้น ชุมชนเป็นอย่างไร

ตอนนี้โรงเรียนมีเด็กประมาณ ๔๐๐ คน เป็นเด็กในเขตพื้นที่บริการ ประมาณ ๒๐๐ คน ส่วนอีก ๒๐๐ คนนำเข้ามาจากภาคอีสานเป็นส่วนใหญ่ เพราะพ่อแม่มาทำงานรับจ้าง ทำงานในนิคมอุตสาหกรรม ก่อสร้าง เราก็รับเขามาเรียน เพราะบางโรงเรียนเขาไม่รับ เนื่องจากจะต้องย้ายสำเนาทะเบียนบ้าน ผมก็บอกว่า คุณไม่ต้องย้ายหรอก ผมรับคุณ เพราะถ้าผมไม่รับคุณ เดี่ยวคุณเอาลูกไปหิ้วปูน ก็จะใช้แรงงานเด็ก และไม่ให้เด็กเข้าเรียน เพราะถือว่าเด็กช่วยหาเงินได้แล้ว ฉะนั้นมหาวิทยาลัยมาช่วยอย่างนี้ โรงเรียนก็ได้รับความพึงพอใจจากชุมชนอย่างมาก

ตอนนี้ผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับโรงเรียนอย่างดี อย่างกลุ่ม ITTAG ที่เขาทอดผ้าป่ามาให้ เขาก็จะมาจัดกิจกรรม ๑ วัน ซึ่งเป็นวันหยุด ผมก็สามารถเอาเด็กทั้งโรงเรียนมาได้ ทั้งๆที่วันหยุดเป็นวันที่เราจะนำเด็กมาโรงเรียนได้ยาก ผู้ปกครองก็ให้ความร่วมมือ ผู้ปกครองบางคนมานั่งดู นั่งเฝ้าเลย ว่า ลูกเขาได้รับประสบการณ์ที่ดีขึ้น เพราะอย่างที่รู้ว่าในโรงเรียนประถมศึกษา ครูหนึ่งคนจะสอนทุกวิชา เด็กก็จะเบื่อ แต่พอมีนักศึกษามาช่วย ก็เหมือนเป็นการเพิ่มประสบการณ์ให้นักเรียน นักศึกษา เก่งอย่างนั้นอย่างนี้ เด็กนักเรียนจะติดนักศึกษามาก พอผมประกาศหรือขึ้นกระดานดำ เด็กจะมาดู ตารางปฏิทินว่ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะมาจัดกิจกรรมอะไรวันไหน เขาก็เตรียมดีใจเอาไว้ ก็ขอ อนุญาตนำเสนอเท่านี้ก่อน ขอขอบคุณครับ

อาจารย์ศิรินพร พุ่มมณี

ขอบคุณมากค่ะ ท่านอาจารย์สมหมายได้สะท้อนให้เห็นถึงรูปธรรมของกิจกรรม และได้เสนอ ความคิดด้วยว่า ควรจะมีความต่อเนื่อง เราก็รู้สึกดีใจว่าสถาบันอุดมศึกษาจะบรรจุเรื่องนี้เข้าไปทำ แล้ว ทำให้เกิดความเป็นจริงเป็นจังมากขึ้น ขณะเดียวกัน สิ่งนี้นักศึกษาจากม.ธรรมศาสตร์ไปเริ่มทำงาน ร่วมกับชุมชน ก็ทำให้ผู้ปกครองยอมรับมากขึ้น อันนี้ก็เกิดการเปลี่ยนแปลงในแง่ของทัศนคติของคนที่อยู่บริเวณนั้นด้วย ขอขอบคุณค่ะ เชิญท่านต่อไปค่ะ

นายพงษ์เทพ ชัยอ่อน นายก อบต.หาดสองแคว

ก่อนอื่นผมขออนุญาตที่จะฉีกมุม ไปอีกมุมหนึ่งของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ซึ่งเราได้ เตรียมวิดิทัศน์ เกี่ยวกับอุดรดิตถ์โมเดล มานำเสนอให้เห็นว่า รูปแบบการทำงานของม.ราชภัฏอุดรดิตถ์ ซึ่งลงไปทำงานในพื้นที่กับชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างไร จากที่ท่านได้นำเสนอไปเมื่อสักครู่นี้ว่า แต่ละที่มี โมเดลต่างกัน แต่ละที่มีลักษณะต่างกัน สิ่งที่เราอยากให้เห็น ก็คือความต่างที่เกิดขึ้นในชุมชนของเรา ที่เราทำมา ว่าต่างกันอย่างไร ตามบริบทพื้นที่ ตามพื้นที่ของจังหวัด

(วิดิทัศน์) กว่าสิบปีที่ผ่านมา มีการพูดถึงหนึ่งมหาวิทยาลัยหนึ่งจังหวัด และมหาวิทยาลัยราช ภัฏอุดรดิตถ์ได้ทำงานกับชุมชนท้องถิ่นมาอย่างต่อเนื่อง จนถึงวันนี้ได้เกิดรูปแบบที่เรียกว่า อุดรดิตถ์ โมเดล รูปแบบนี้ คือ การเชื่อมโยงกลไกการทำงานวิจัยของมหาวิทยาลัย เพื่อตอบโจทย์ปัญหาของ ชุมชนท้องถิ่นได้เป็นผลสำเร็จ เราไปดูที่บ้านห้วยบง ตำบลป่าเขา ซึ่งมีคนอยู่กันประมาณ ๒๓๔ ครัวเรือน ความมีชื่อเสียงของที่นี่คือ วิทยาลัยว้าววิทยา ที่นี่เลี้ยงวัวมากกว่า ๘๐๐ ตัว เพื่อเอาไปขาย และเจ้าวัว ๘๐๐ ตัว ที่สร้างปัญหาให้กับคนในพื้นที่ ด้วยเรื่องซี

- ผู้ชาย : เลอะไปทั่ว
- ผู้หญิง : เหม็นค่ะ
- ผู้หญิง : สกปรก
- ผู้ชาย : ไม่สะอาด

ผู้หญิง : ไม่ไหว รถเหยียบกันเลอะ

ผู้ชาย : แผลลงวันมันจะเยอะ

ผู้หญิง : น่าจะให้ป็นเชื้อโรค

ผู้ชาย : หมู่บ้านนี้ คนเลี้ยงวัวกันเยอะ แต่วัวมันไปขึ้นบนถนน ตอนแรกผมก็ให้ชาวบ้านรวมตัวกัน กวาดแล้วเอาชีวะไปขาย แต่มันไม่ได้ราคา ทราบถึงองค์การบริหารส่วนตำบล อบต.เขามา ก็ไปได้ทางราชภัฏมาประชุมวิจัยกัน ประชาคมกัน

ผู้ชาย : ชาวบ้านคิดว่าตรงนี้เป็นปัญหาของเขา แต่ขณะเดียวกันนักวิชาการที่เข้ามาร่วม กลับมองว่าเป็นโอกาส จึงเกิดการวิจัยร่วมกัน ระหว่างนักวิชาการในมหาวิทยาลัย องค์การปกครองท้องถิ่น และคนในห้วยบง สร้างนักวิจัยในห้วยบงขึ้นมา

ผู้ชาย : อยู่ที่นี่มาตั้งแต่เกิด มีปัญหาเกี่ยวกับชีวะ พอตีปี ๕๓ มีคณะเกษตรศาสตร์มาร่วมกับชุมชน กับหมู่บ้าน ได้ทำการทดลองหลายอย่าง เอาชีวะมาทำบ่อแก๊ส ชีวะที่เหลือใช้จากบ่อแก๊ส เราเอามาตากแห้ง เอาชีวะมาทำปุ๋ยใช้ในนาข้าว

ผู้ชาย : องค์ความรู้ทั้งหมด ถูกนำไปพัฒนาหมู่บ้าน ในลักษณะของเราเรียกว่า วิทยาลัยวัววิทยา ซึ่งเราใช้วัวเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ซึ่งอนาคต โจทย์หรือบริบทของชุมชนเปลี่ยนแปลงไป เราก็ไม่กลัว เพราะคนในห้วยบงมีวิธีการ กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการอย่างนี้ครับ เขาเรียกว่ากระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืน และเป็นเป้าหมายของมหาวิทยาลัยราชภัฏ-อุตรดิตถ์

ผู้ชาย : กระบวนการนี้เกิดขึ้นจากที่ชุมชนท้องถิ่นมองเห็นปัญหาของตนเอง และดึงสถาบันการศึกษาเข้าร่วม ทำให้วันนี้ที่บ้านห้วยบง สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเอง เช่นเดียวกับหาดสองแคว อำเภอตรอน สภาพแวดล้อมของที่นี่ สะอาดสะอาดน่าอยู่ จนได้เป็นตำบลศูนย์เรียนรู้ และกลไกขับเคลื่อนเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ซึ่งเป็นผลของการร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับมหาวิทยาลัย ในการนำความรู้เรื่องการจัดการขยะ เข้ามาจัดการวิถีคิด วิถีปฏิบัติของชุมชน นำมาสู่การแก้ปัญหาเรื่องขยะในปัจจุบัน

ผู้ชาย : เมื่อก่อนปัญหาเรื่องขยะ เกิดขึ้นในชุมชนของเรา ก็จะมีการเอาไปทิ้งตามหลังบ้าน บางคนไม่มีจิตสำนึก เขาก็ทิ้งข้างทาง ทำให้ชุมชนของเรามีแต่ขยะ

ผู้ชาย : ก็เลยเสนอแนวทางในเรื่องของการจัดประชุมประชาคมขึ้น ไม่ยอมมีใครเอาขยะไปทิ้งบ้านของตัวเอง เราก็เลยไปประสานกับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เรามองด้วยศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล ก็เลยให้คำแนะนำในเรื่องประเด็นว่า ปัญหา มันเกิดที่ใด ควรไปแก้ที่นั่น ก็คือ แก่ที่คน ซึ่งเป็นต้นเหตุของการผลิตขยะ เราพบว่าโดยสัดส่วนแล้ว ขยะรีไซเคิล มีเปอร์เซ็นต์สูง ก็เอามาใช้ประโยชน์โดยกลับมาใช้ได้ใหม่ได้ พอชาวบ้านเข้าใจอย่างนี้ ก็ทำให้น่าสนใจว่าขยะนี้ ไม่ใช่เรื่องขยะที่เป็นเรื่องที่น่ารังเกียจ แต่ขยะมันน่าจะเป็นประโยชน์

- ผู้ชาย : โครงการจักรยานสานฝันรักสิ่งแวดล้อมที่เห็นอยู่นี้ คือ การรวมตัวของเด็กๆ ใน ตำบลหาดสองแคว เพื่อสานต่อการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืน
- ผู้หญิง : โดยส่วนตัว ที่ทำโครงการนี้ ก็ตั้งใจและภูมิใจ เป็นโครงการที่ทำจากรุ่นสู่รุ่น โดยรุ่นพี่ สอนรุ่นน้อง แบบมีส่วนร่วม สิ่งนี้จะบอกได้ว่า ทั้งประเทศแล้วกัน คนที่มีจิตอาสาเป็น สิ่งที่สำคัญ อยากให้ณรงค์เรื่องนี้อย่างมาก
- ผู้ชาย : วันนี้ความสำเร็จที่เกิดจากกระบวนการแก้ปัญหาของตำบลหาดสองแควนั้น เริ่ม สำรวจที่มาของปัญหา นำความรู้มาปรับทัศนคติ สู่ทางออกของการแก้ปัญหาให้กับ ชุมชน โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความร่วมมือ และพัฒนาต่อยอดสู่การจัด สุขภาวะโดยชุมชนด้านอื่นๆ จนเกิดความยั่งยืนครับ
- ผู้หญิง : ขวัญเอ๋ย ขวัญเอ๋ยเจ้าข้า ขวัญแม่โพสพกับแม่โพธิ์ศรี แม่กันเทวี ก็มีสี่สีดา แม่ สร้อยมลิวรรณ แม่จันทร์มะลิลา แม่สร้อยจำปี แม่สีจำปา แม่สร้อยระย้า
- ผู้ชาย : การทำขวัญข้าวของชาวนา เพื่อระลึกถึงบุญคุณแม่โพสพ เป็นภูมิปัญญาเดิม ที่ถูก รื้อฟื้นกลับมาอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ส่งนักศึกษาเข้ามาเรียนรู้ร่วมกับ ชาวบ้านใน ตำบลไร่ฮ้อย อำเภอพิชัย นอกจากนี้ยังพบว่าชาวบ้านยังใช้สารเคมี ใน การทำเกษตรกรรม ส่งผลเสียต่อสุขภาพ ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น
- ผู้ชาย : เนื่องจากพี่น้องชาวไร่ชาวนาเราต้องการผลผลิตที่มากขึ้น เลยใช้สารเคมีมากขึ้น ทำ ให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นตามไปด้วย ปัญหาสารเคมีมีพิษตกค้าง ส่งผลให้คนในชุมชน เสียชีวิต จึงนำปัญหามาปรึกษากับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ก็เลยได้รับการ สนับสนุนจาก สสส.
- ผู้ชาย : เรื่องของต้นทุนการผลิต เรื่องของปัญหาสุขภาพ เรื่องของภูมิปัญญาหรือว่าประเพณี วัฒนธรรมที่หายไป การค้นพบปัญหาต่างๆ การร่วมมือร่วมมือออกแบบการทำงาน ร่วมกันกับชุมชนท้องถิ่น จัดทำบัญชีครัวเรือน การทำแปลงนาสาธิต เรื่องของ กระบวนการในเรื่องการจัดทำโรงสีชุมชนราชพฤกษ์ ซึ่งเชื่อมโยงกับภาคีต่างๆ ที่ เกี่ยวข้องเข้ามา
- ผู้ชาย : การทำงานในครั้งนี้ะครับ เราจะทำงานเป็นทีม จะมีทั้งภาควิชาการ ภาคท้องถิ่น ท้องที่ และภาคประชาชน ซึ่งนักศึกษาจะเป็นส่วนหนึ่งในการเชื่อมประสานระหว่าง ท้องที่กับภาคประชาชน ให้เขาได้มาทำงานร่วมกัน การเรียนรู้ในครั้งนี้ ก็ถือว่าเป็น ประสบการณ์ที่ดีสำหรับผม
- ผู้ชาย : ปัญหาการใช้เคมีของตำบลไร่ฮ้อย เริ่มเปลี่ยนมาเป็นเกษตรอินทรีย์ ซึ่งได้ผลผลิต อย่างดี ก็เพราะว่าได้นักวิจัย ซึ่งเป็นคนท้องถิ่น อาศัยความคุ้นเคยกับชาวบ้าน เป็น ผู้เชื่อมเครือข่ายภาคี ชุมชน และสถาบันการศึกษา แลกเปลี่ยนและให้ความรู้ในการ ทำเกษตรกรรมซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นผลสำเร็จที่ภูมิใจของทุกฝ่ายครับ

- ผู้ชาย : ตลาดสีเขียว ที่นี้มีสินค้าเกษตรมากมาย จากเครือข่ายเกษตรทางเลือก ทั้งพืชไร่ ผลไม้ ผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นชื่อของจังหวัด ซึ่งมาจากชาวบ้าน 7 ตำบล ในจังหวัดอุดรดิตถ์ รวมตัวกัน แต่ก่อนจะมาถึงความสำเร็จอย่างที่เห็นในวันนี้ ตลาดแห่งนี้เริ่มมาจากการแก้ปัญหาของทุเรียนพันธุ์หลินลับแล และหลงลับแล
- ผู้ชาย : ปัญหาที่เราพบ คือ ทุเรียนแก่อ่อนไม่เท่ากัน แล้วก็โรคแมลง เสร็จแล้วพวกเราแก้ปัญหากันไม่ได้ เราก้เดินไปหาท่านอธิการบดี ท่านก็มอบหมายให้คณะเกษตรมาดูแล ทุเรียนเราก็เลยได้คุณภาพดี พอได้คุณภาพเสร็จแล้ว ก็ปรึกษาประชุมหารือกัน มันจะต้องมีตลาด เราก้รวมกันเป็นตลาดสีเขียว ตลาดสีเขียวของเรามีกฎกติกาว่า จะต้องเป็นสินค้าเกษตรที่ปลอดภัย มีการรับรองจากภาครัฐ ก็คือ กรมวิชาการเกษตร มาจดจีพี ตรวจการผลิให้เรา เพื่อยกระดับเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีฐานะที่ดีขึ้นครับ
- ผู้ชาย : จากปัญหา กลับกลายเป็นโอกาสที่ต่อยอด ซึ่งไม่เพียงเกิดประโยชน์กับเกษตรกรผู้ริเริ่มเท่านั้น แต่ยังขยายผลนี้ไปสู่เกษตรกรในวงกว้างอีกด้วย
- ผู้หญิง : ตลาดสีเขียวก็เป็นตัวอย่างของเครือข่ายภาคประชาชน ที่ทำให้ภาควิชาการทำงานกับเครือข่ายภาคประชาชนได้ ทุกพันธกิจเชื่อมโยงนักศึกษา เชื่อมโยงอาจารย์ ลงไปทำฐานข้อมูล เพื่อที่จะทำชุดโครงการวิจัย ตอบโจทย์ที่เป็นความต้องการของเครือข่ายเกษตรกรอย่างชัดเจน
- ผู้ชาย : ทั้งหมดนี้ คือ ตัวอย่างของการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ที่เชื่อมโยงระหว่างสถาบันการศึกษา ภาควิชาการ ชุมชนในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีเครือข่าย เมื่อมหาวิทยาลัยเปิดประตูให้ท้องถิ่นเดินเข้ามา จึงเกิดการถ่ายทอดความรู้เข้าหากัน นำมาสู่การเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อสร้างสังคมอุดมปัญญาให้เกิดขึ้น และที่เราได้ซมกันไปเกิดขึ้นแล้ว สำเร็จ และเป็นจริงได้ หวังว่าจะเป็นต้นแบบ และแรงบันดาลใจ สำหรับจังหวัดอื่นๆ ต่อไป (จบวิดิทัศน์)

อาจารย์ศิรินพร พุ่มมณี

เราก็ได้เห็นรูปธรรมของม.ราชภัฏอุดรดิตถ์ ซึ่งได้ทำงานร่วมกับชุมชน และมีผลงานที่ชัดเจนในเรื่องของตลาดสีเขียวไปแล้วนะคะ ต่อไปขอเชิญคุณนภัทร

นายนภัทร ศุกุเอม (ผู้ร่วมเรียนรู้กับสถาบันอาศรมศิลป์)

ผม นายนภัทร ศุกุเอม จากชุมชนบ้านศรีชุมพร กลุ่มของผมเป็นกลุ่มทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพอัดเม็ด เรื่องการทำปุ๋ยอาจเป็นแค่เรื่องปลายทาง แต่เราต้องให้ชุมชนตระหนักรู้ว่า เขามีตัวตนอย่างไรบ้าง การที่สถาบันอาศรมศิลป์เข้าไป อย่างน้อยได้ทำให้ชุมชนรู้เรื่องประวัติหมู่บ้าน ซึ่งเหมือนกับได้รู้จักตัวเองว่ามีความเป็นมาอย่างไร สอง คือ ได้รู้ต้นตระกูล ต้นตระกูลในหมู่บ้านของแต่ละที่ เกิดมา

ไม่เกินแค่สาม ตระกูล อย่างหมู่บ้านของผมเกิดมาแค่สองตระกูล ทำให้เรารู้ว่าคนในชุมชนก็คือเครือญาติกัน แต่ทุกวันนี้ทำไมคนในชุมชน หรือทำไมประเทศชาติจึงแตกแยกกัน ผมยังคิดว่า เมื่อคนเราเกิดมาจากต้นตระกูลแค่สองตระกูลในหมู่บ้าน ทำไมต้องแบ่งแยก แบ่งขั้วกัน ยิ่งหากมีการเลือกตั้งเมื่อไร คนในหมู่บ้านยิ่งแตกแยกกันมากที่สุด

เมื่อเรารู้แล้วว่าชุมชนของเราเกิดมาจากการพัฒนาอย่างไร เราก็อาศัยจุดนี้มาขับเคลื่อนชุมชนให้เขาตระหนักรู้ว่า คุณก็เกิดมาจากญาติพี่น้องกัน ไม่ต้องมาทะเลาะกันหรือ เพื่อจะได้พูดคุยปรึกษาหารือ และดำเนินกิจกรรมในหมู่บ้าน ในชุมชน ให้มีการขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ดี ทุกวันนี้ผมยังคิดวิเคราะห์อีกอย่างว่า เด็กในหมู่บ้าน ในชุมชนออกจากหมู่บ้านกันหมดแล้ว อย่างเช่นหมู่บ้านของผม มีเยาวชนประมาณ ๖๐ คน แต่ออกจากหมู่บ้านไปแล้ว ๔๐ คน มีที่กลับมาอยู่ที่หมู่บ้านแค่ ๒๐ ราย ซึ่งกลับมาเป็นเกษตรกร ผมภูมิใจตรงนั้นนะ ผมพูดได้เลยว่าคนที่ออกไปเหมือนกับเปิด โดนเขาต้อนรับเข้าโรงงาน คือตื่นเช้ามาก็ไปเป็นลูกจ้าง ทำงานให้กับบริษัท แต่เขาไม่ได้ใช้ความรู้ที่เขาเรียนมาในการพัฒนาสิ่งใด

ผมเคยพูดว่า ถ้ามาอยู่บ้านเรา เราได้พัฒนามันสมอง คือ สมมติว่าเด็กได้ไปทำนา เขาจะได้อะไรบ้าง เนื่องจากทุกวันนี้ สภาพอากาศเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นเด็กจะได้ความคิด เพราะผมจะสอนให้เด็กรู้จักการถนอมต้นข้าวมาวิเคราะห์ดูว่า รูปร่างต้นข้าวเป็นอย่างไร การเจริญเติบโตเป็นอย่างไร และสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป มีผลกระทบต่อข้าวไหม เด็กก็ได้พัฒนามันสมองของเขาอยู่เรื่อยๆ ผมอยากเห็นคนได้พัฒนามันสมอง ดีกว่าให้คนไปยืนในโรงงานแล้วจับแค่อีซี จัม ๆๆๆ อย่างนี้ไม่ได้ใช้ความคิดอะไร

ประเด็นตรงนี้ที่ผมได้ความภาคภูมิใจ สถาบันอาศรมศิลป์ก็รับไป และเนื่องจากตอนนี้ กลุ่มของผมได้ซื้อที่ไว้แปลงหนึ่ง เป็นพื้นที่แปลงส่วนรวม ทางอาศรมศิลป์ก็ได้ออกแบบแปลนให้กับเรา การออกแบบของเขามีประโยชน์อย่างไร ข้อแรก คือเราสามารถวางแบบแปลนของเราได้เลยว่าจะสร้างอาคารตรงไหน ถ้าไม่ได้ออกแบบแปลนไว้ สมมติว่าสร้างโรงงานไปแล้ว ปีหน้ากิจการดีขึ้น จะขยายโรงงาน ต้องทุบโรงงาน ไปสร้างที่ใหม่ ก็เสี่ยงประมาณ เปลืองเงินเปลืองทองโดยใช้เหตุ สิ่งนี้ทำให้เราเรียนรู้ได้ว่า การจะทำอะไรก็แล้วแต่ เราจะต้องมีการวางแผนในการดำเนินกิจกรรมต่อไปให้ประสบความสำเร็จ โดยไม่ต้องไปลงทุนซ้ำซ้อน

อาจารย์ศิริพร พุ่มมณี

ขอบคุณคุณนภัทร ซึ่งได้เล่าประสบการณ์ที่ได้ร่วมกับทางสถาบันการศึกษาซึ่งลงไปเรียนรู้กับชุมชน ในการคุยรอบที่สอง อาจไม่จำเป็นต้องเรียงตัว ดิฉันอยากจะให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ในประเด็นที่ได้ตั้งไว้ว่า ชาวบ้านคิดอย่างไร เมื่อมหาวิทยาลัยเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน อยากจะให้ช่วยร่วมกันแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ว่ามีข้อดี ข้อเสียอย่างไร อะไรที่ควรจะต้องทำมากขึ้น อะไรที่ควรต้องปรับปรุงแก้ไข และทิศทางในอนาคต จะช่วยทำให้ชุมชนได้มีความเจริญก้าวหน้า และมีคุณค่า มีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้นได้อย่างไร เชิญเลยคะ

นายปัญญา ช่างเจริญ (ผู้แทนชุมชนเขตบางขุนเทียน)

ขอใช้เวลาสักนิดหนึ่ง ก่อนอื่นต้องขอบพระคุณมหาวิทยาลัยทุกแห่งในประเทศไทยที่เปิดใจ และเปิดมหาวิทยาลัย เปิดกว้างให้ชาวบ้านได้รับประโยชน์จากมหาวิทยาลัย เพราะตามปกติ มหาวิทยาลัยจะให้ความรู้กับเด็กทั้งหลาย แต่ในช่วง ๒ ปีมานี้ มหาวิทยาลัยไม่ใช่แบบเก่าแล้ว มหาวิทยาลัยได้เขยิบตัวเข้าไปให้ความรู้ ให้การศึกษากับชาวบ้าน ให้การพัฒนาต่างๆ เป็นผู้นำชุมชน ในการให้ความรู้

จากการที่เราได้ไปเที่ยวในหลายๆที่ ก็รู้ข่าว อย่างบางขุนเทียนซึ่งเป็นเมืองน้ำจืด เมืองน้ำเค็ม เมืองโรงงาน มีคนหลายประเภทหลั่งไหลเข้ามาอยู่ในบางขุนเทียน ที่นี่สภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไปก็มี ทั้งมลภาวะ มีการกัดเซาะของคลื่นซึ่งเป็นอันตรายกับชาวบ้าน ชาวบ้านประกอบอาชีพหลากหลาย ประเภท ทั้งทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงหอย เลี้ยงปู เลี้ยงปลา ที่นี้มหาวิทยาลัยก็เป็นส่วน หนึ่งที่คอยทำหน้าที่ ทั้งวิเคราะห์น้ำ วิเคราะห์ดิน วิเคราะห์สัตว์ และแปรรูปสิ่งต่างๆที่เป็นผลิตผลของ บางขุนเทียน ก็ได้มหาวิทยาลัยที่เปิดกว้างมาช่วยเหลือ

สมัยก่อนการวิเคราะห์ก็จะอยู่กับเด็ก วิเคราะห์แล้วเด็กก็ไปทำวิทยานิพนธ์ แต่ตอนนี้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มหาวิทยาลัยได้แผ่ไปยังชาวบ้าน อย่างเช่น ไปทำเครื่องทำปลาแดดเดียว ไปวิเคราะห์ว่า จะทำแปรรูปเป็นอย่างอื่นได้ไหม ผักผลไม้จะดอง เก็บเค็มอะไรต่างๆ เหล่านี้มันไม่ได้อยู่กับเด็กแล้ว มันก็มาถึงชาวบ้าน อันนี้ต้องขอบคุณมหาวิทยาลัยทุกแห่งที่มีเจตนาดีในการเข้าหาชาวบ้าน ต้อง ขอบคุณแทนประชาชนชาวไทยด้วยที่ได้รับความอนุเคราะห์จากหลายมหาวิทยาลัยครับ

นายพงษ์เทพ ชัยอ่อน (นายก อบต.หาดสองแคว)

ขออนุญาตเลยนะครับ ตามคำถามที่ว่า ชาวบ้านคิดอย่างไรเมื่อมหาวิทยาลัยเข้ามาร่วมกับ ชุมชนพัฒนาท้องถิ่น สิ่งหนึ่งที่ดีก็คือ มีคนมาช่วยท้องถิ่นทำงาน จากการที่เราเป็นท้องถิ่น เมื่อก่อนนี้ ถ้าพูดถึงท้องถิ่น อบต. เทศบาล โดยเฉพาะอบต. ทุกคนจะพูดว่า “อมทุกบาททุกสตางค์” คือเอาหมด กินกันสนั่นหวั่นไหว ทูจจริต คอร์รัปชั่น และสิ่งต่างๆ เหล่านี้ได้ผูกโยงอยู่ในหัวของทุกคนที่เห็นภาพ ตัว ผมทำการเมืองท้องถิ่น ก็รู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจเหมือนกันว่า ทุกคนดูถูกนายกออบต. สมาชิกอบต. ว่ามี ความรู้เพียงแค่ ป.๓ ป.๔ ทำให้การพัฒนาของเรานั้นด้อยลงไป

แต่เมื่อมีมหาวิทยาลัยเข้ามา เหมือนกับเขาเข้ามาชุบชีวิตคนท้องถิ่น คนรากหญ้า ส่งเสริม กระบวนการเรียนรู้ให้กับนักการเมืองท้องถิ่น ทั้งนายกและสมาชิกอบต.ก็ไปเรียนกัน วันนี้สมาชิกอบต. จบปริญญาตรี นายกออบต. จบปริญญาโท กำลังต่อปริญญาเอก นั่นคือสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ซึ่ง ได้เอาอดีตมาเป็นบทเรียนในการทำงาน เพราะฉะนั้นภาพของการทูจจริต คอร์รัปชั่น อมทุกบาททุก สตางค์ ได้หายไปแล้วจากสังคมไทย กลายเป็นว่าพวกเราทำงานเพื่อคนในท้องถิ่น มีการตรวจสอบ จากท้องถิ่น มีการตรวจสอบจากปปช. เพื่อทำให้สังคมหรือชุมชนนั้นปลอดภัย ให้พี่น้องประชาชนได้

เห็น เพราะฉะนั้นการที่มหาวิทยาลัยเข้ามา จึงเป็นการช่วยสร้างสังคมให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน นั่นคือสิ่งที่เห็นได้

เราไม่ได้คิดว่ามหาวิทยาลัยเข้ามาแล้ว ต้องมาทำให้คนดีอย่างเดียว ประเด็นสำคัญคือการสร้างความยั่งยืน ฉะนั้นสิ่งที่เริ่มขึ้น ที่เห็นในวิถีทัศน์ นั่นคือส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นในระยะสั้น แต่ในระยะยาวที่ผ่านมา ผมเองเป็นลูกศิษย์ของม.ราชภัฏอุดรดิตถ์ ตั้งแต่ปริญญาตรี ปริญญาโทก็เรียนอยู่ ก็มีความเข้าใจว่าสิ่งที่อาจารย์สอน เขามุ่งให้เราได้ออกไปพัฒนาพื้นที่ ชุมชนของเรา แตกต่างจากเมื่อก่อนที่ม.ราชภัฏอุดรดิตถ์ เป็นวิทยาลัยครู สอนครูเพื่อมาสอนเด็ก สอนเด็กเพื่อไปเรียนแล้วไปทำงานต่างจังหวัด เพื่อจะได้เป็นเจ้าของคนไหนคน ไม่คิดจะอยู่บ้าน แต่กระบวนการคิดใหม่นี้ บอกว่าสอนเด็กแล้ว ต้องกลับมาพัฒนาบ้านเกิดของตนเอง กลับมาพัฒนาท้องถิ่นชุมชนของตนเอง จึงมีการเชื่อมโยงกันระหว่างท้องถิ่น อบต. ทั้งหมด ๕๗ อบต. รวมถึง อบจ.และเทศบาลด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายทั้งหมด และอยู่ใกล้ชิดพี่น้องประชาชนมากที่สุด

ถ้าเราไม่พัฒนาร่วมกับท้องถิ่น ผมมีความเชื่อเล็กๆว่า เราจะพัฒนาไปไม่ถึงไหน แต่ถ้าเราร่วมมือกับท้องถิ่น ซึ่งมีทั้งคนในการทำงาน ก็คือข้าราชการท้องถิ่น พนักงานท้องถิ่น และมีงบประมาณที่จะขับเคลื่อนให้เป็นนโยบายสาธารณะได้ อีกทั้งยังมีพี่น้องประชาชนที่ให้ความร่วมมือ มีวิสัยทัศน์ในการจะขับเคลื่อนการทำงาน ปัจจัยเหล่านี้สามารถทำให้มหาวิทยาลัยพัฒนาท้องถิ่นได้ ดังนั้นเมื่อมหาวิทยาลัยเข้ามาแล้ว ต้องเข้ามาอย่างจริงจัง และจริงจัง

นักวิชาการที่ไปลงพื้นที่หาดสองแคว ทำไมเขาจึงทำให้เป็นชุมชนปลอดภัยได้ เริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ ก็ลงนามความร่วมมือกัน เวลานั้นนักวิชาการท่านไปท้องถิ่น ท่านก็ใส่รองเท้าแตะ คಾದผ้าขาวม้า ไปคุยกับชาวบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านเห็นว่า ภาพของนักวิชาการ ภาพของอาจารย์มหาวิทยาลัยไม่ต้องผูกไท (เน็คไท) เขาก็เกิดความเชื่อมั่นแล้ว เพราะเป็นคนท้องถิ่นเหมือนกัน พูดภาษาเดียวกับชาวบ้าน ชุมชนของเราเป็นชุมชนลาวเวียงที่อพยพมาจากเวียงจันทน์ เวลาว่า ก็ว่าภาษาลาว ภาษาอีสานก็ว่า ได้เด้อ ฉะนั้นอาจารย์มหาวิทยาลัยที่ลงไป ก็ต้องพูดภาษาแบบนี้ ใครจะพูดภาษาอีสานก็พูดได้ ใครจะพูดภาษาเหนือก็พูดได้ มันกลายเป็นความผูกพันระหว่างท้องถิ่น กลายเป็นต้นทุนของวงการพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว

เพราะฉะนั้นเมื่อมหาวิทยาลัยลงไป ชุมชนเกิดความมั่นใจ ท้องถิ่นก็เกิดความมั่นใจ เพราะอาจารย์ลงไปในทุกพื้นที่ของเรา แล้วรับประกันด้วยคำว่า “มหาวิทยาลัยลงไป งานวิจัยเกิดขึ้น” อย่างเช่นเรื่องการจัดการขยะ นักศึกษาลงไปคัดแยกขยะเลยว่า ขยะที่ย่อยสลายได้มีกี่เปอร์เซ็นต์ ขยะรีไซเคิลมีกี่เปอร์เซ็นต์ ขยะพริกมีกี่เปอร์เซ็นต์ มันตอบโจทย์สังคมได้ บอกพี่น้องประชาชนได้ เพราะฉะนั้นการแก้ไขปัญหาจึงแก้ได้ตรงจุด และเกิดความยั่งยืน

จากปี ๒๕๔๗ จนถึงปัจจุบันปี ๒๕๕๔ พี่น้องประชาชนก็ยังใช้คำว่า “การจัดการขยะแบบประชาชนมีส่วนร่วม” ถ้าไปที่หาดสองแคว จะไม่มีถังขยะตั้งหน้าบ้าน ไม่มีรถเก็บขยะ เพราะคนในชุมชนจัดการขยะด้วยตนเอง ขยะมีทุกวัน เกิดขยะวันละ ๘ ชีตต่อคนต่อวัน ประชากรของผมมีสี่พันกว่าคน แต่สามารถจัดการขยะได้หมดภายใน ๑ วัน ใช้ระบบของครัวเรือนในการจัดการ อันนี้ถ้าคุย

ต้องใช้เวลาช้านาน ดังนั้นผมจะเล่าแค่ย่อ ๆ ว่ามหาวิทยาลัยลงไปท้องถิ่น แล้วได้อะไร ชุมชนเกิดความพึงพอใจมากน้อยแค่ไหน

วันนี้เท่ากับว่าเป็นการเปิดจ. อุดรดิตถ์ให้มหาวิทยาลัยเข้าไปในอบต. ไม่ว่าจะ เป็น อบจ. เทศบาลหรืออบต. มหาวิทยาลัยเข้าไปทำงานได้อย่างประสานและกลมกลืน มหาวิทยาลัยลงไป ไม่ต้องใช้เงินก็ได้ ลงไปแก่นักวิชาการ เอาตัวกับหัวใจ และนักศึกษาลงไป แล้วไปใช้เงินกับอบต. กับเทศบาล ทำงานโปร-เจกต์ขึ้นมา แล้วก็ได้อำนาจตอบสู่มหาวิทยาลัย อันนี้ถ้าข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร ให้ลุง ฟันได้เสริมผมอีก เพราะข้อเท็จจริงที่ทำ ลุงฟันก็ได้ทำ ในฐานะที่เป็นภาคประชาชนที่ทำงานจริง จงได้ ผลผลิตออกมาเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ผมขออนุญาตพูดสั้น ๆ ไว้เท่านี้ และส่งต่อให้ลุงฟันครับ

นายฟัน โขวันดี (ผู้นำชุมชน)

ขออนุญาตนะ คือผมเป็นคนที่ไม่ชอบเรียน เดี๋ยวเข้าไปหาเลย คนอื่นเขาเรียกผมว่าเป็น ผู้แทนเกษตรกร แก้ไขปัญหาความยากจนของในท้องถิ่น ที่นี้ผมใช้คำว่า “มั่ว” ก็แล้วกัน คือเห็นว่าเขาทำอะไร ผมก็ลงไปทำด้วยหมด แล้วผมก็เก็บข้อมูล เขาเลี้ยงวัว ผมก็ทำกับเขา เขาทำนา ผมก็ไปดำนาเกี่ยวข้าวกับเขา เพราะผมเป็นลูกชาวนา เขาทำสวนผลไม้ ผมก็ไปมั่วกับเขา ไปหัดทำลองกอง ไปหัดขึ้นทุเรียน ไปร่วมหมด แล้วก็ไปศุสัตรี เราพยายามที่จะทำให้เป็นปศุสัตว์สมุนไพรราก็ไปบอก อาจารย์ ว่าอาจารย์ต้องไปช่วยด้วยนะ มันไปสูชบวนการที่เขาเรียกว่าถอดบทเรียนออกมาด้วย แล้วเวลาที่เรามาเสร็จ เราต้องการให้ลูกหลานของเราได้มาถอดเอาบทเรียนตรงนี้ไปใช้

ทั้งหมดที่มหาวิทยาลัยทำอยู่เวลานี้มี ๖ เครือข่าย เครือข่ายที่ ๑ คือท้องถิ่นท้องที่ เครือข่ายที่ ๒ คือเกษตรทางเลือก เครือข่ายที่ ๓ คือสวัสดิการชุมชน เครือข่ายที่ ๔ คือท่องเที่ยวสาธิตชุมชน เครือข่ายที่ ๕ คือเยาวชน และ เครือข่ายที่ ๖ คือนายก ใน ๖ เครือข่าย เราจะมานั่งคุยกันโดยใช้ มหาวิทยาลัย เราจะขอใช้ห้องประชุมมหาวิทยาลัย เพราะชาวบ้านอย่างพวกผมไม่มีห้องประชุม ไม่มี บุคลากร คอมพิวเตอร์เน็ตบุคต่างๆ ใช้ไม่เป็นหรอก เราต้องใช้อาจารย์ทำให้เรา เราก็ดูเข้าไปหา อาจารย์ ให้ช่วยจัดการเรื่องร่างหนังสือส่งเครือข่าย ใช้อาจารย์ทั้งหมด ผมใช้อาจารย์เปลือง จนอธิการบดีท่านบอกว่า ลุงฟันใช้มหาวิทยาลัยอย่างกับเป็นทาส อันนี้ผมพูดตามความจริง

ผมทำงานจนถูกนายอำเภอถามว่า ทำไมไม่ลุงฟันไม่เดินเข้าไปหาเกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ ทำไมลุงฟันแห่พาประชาชนเข้าไปมหาวิทยาลัยเป็นแถวเลย ผมก็บอกท่านนายอำเภอว่า เกษตร จังหวัดมีดอกเตอร์ใหม่ มีงานวิจัยใหม่ มีการประเมินผลใหม่ ผมเห็นแต่เองบประมาณมาแล้วก็หาย กันไป เสาร์อาทิตย์ก็หาเกษตรไม่เจอ แต่เสาร์อาทิตย์ อาจารย์มหาวิทยาลัยไปอยู่กับชาวบ้าน พา นักศึกษาไป ต้องเรียนท่านก่อนว่า ม.ราชภัฏอุดรดิตถ์ มีนักศึกษาตั้งแต่เชียงราย พะเยา น่าน แล้วก็ แพร่ ก็เหมือนกับเราไม่ได้ทำที่อุดรดิตถ์ทีเดียว คือเราทำในภาคเหนือเกือบทั้งหมด ซึ่งนักศึกษาก็ มาร่วมด้วย ผมบอกอาจารย์ว่า เอนักศึกษาไปขึ้นต้นลองกองที่เถาะ พอเขาขึ้นเป็น เขาเรียนจบไป เขาจะได้ไปเป็นเกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ หรือเกษตรอบต. เขาจะได้ทำงานเป็น เพราะที่แล้ว ๆ มา ผมเห็นเกษตรกรทำแต่ปากกา ขึ้นดอยก็ไม่ได้ คันนาก็ไม่ลงไป ให้ชาวบ้านไปโกยเอามาให้ ผมเห็น

กับตา ผมบอกว่ามันไม่ใช่ซะ ผมบอกอาจารย์ให้ใช้ตอกเตอร์ขึ้นทุเรียนผสมพันธุ์ ผมบอกแล้วว่าผมใช้มหาวิทยาลัยเปลือง ใช้อาจารย์เปลือง

เสร็จแล้วทำไปทำมา ก็เลยยกผมเป็นที่ปรึกษามหาวิทยาลัย ทำไปทำมาตอกเตอร์ก็เลยเกี่ยวข้าวเป็น ดำนาเป็น นักศึกษาต้องไปดำนาด้วย ที่แรกลงไป ก็ร้องจ๊ากเลย คือเขาเรียนหนังสือ ไม่เคยดำนา ไม่เคยลงโคลน ทุกคนจะต้องทำเป็น นักศึกษาต้องทำเป็น เพราะต่อไปจะต้องไปเป็นอาจารย์ไปเป็นนักวิชาการ ผมก็ประเทว่าต้องถ่ายทอด อย่างที่อาจารย์จะเห็น ถ่ายทอดสู่รุ่นใหญ่ สู่รุ่นเล็ก ต้องถ่ายทอดไว้ ทีนี้เราทำเกษตร เป็นเรื่องปากท้อง พวกเราไปนั่งปรึกษากัน เราต้องระวังทุกขั้นตอน แม้กระทั่งวัว ควาย หมู ไก่ เราจะต้องมามองว่า เราต้องเข้าไปสู่การทำให้น้ำเป็นสมุนไพร ให้เนื้อปลาเป็นสมุนไพร ก็มอบให้อาจารย์ช่วยดำเนินการให้น้ำเป็นสมุนไพร ให้น้ำวัว เนื้อควายเป็นสมุนไพร ผมก็ชอบเอาฟ้าทะลายโจร ขมิ้นชัน ไพล ดีปลี ไปให้อาจารย์ นี่รับอาจารย์ไปช่วยที่ ทำอย่างไร

เวลานี้ผมเป็นหลักใหญ่ ผมบอกว่าที่จันทบุรี ทางใต้ เอาทุเรียนส่งออก มันมีปัญหา ถ้ามีหนอนในเม็ด ทุเรียนหนึ่งตุ๊กตักลับหมด ฉะนั้นอาจารย์ต้องจัดการให้ผม อย่างทุเรียนผมไม่ต้องการเอาเปลือก อาจารย์ทำอะไรให้รสชาติทุเรียนมันเหมือนกับตอนแกะออกมาใหม่ๆ คือเอาทุเรียนแกะใหม่ออกมา แล้วก็เอาทุเรียนที่ทำการวิจัยออกมา มาแช่แข็ง แต่ทำให้รสมันเหมือนกับเพิ่งแกะใหม่ ก็เอามาให้นักวิชาการชิมกันดูว่าเหมือนหรือไม่เหมือน นี่คือว่าประหยัดค่าขนส่งทุเรียน เพราะขนส่งไปเปลือกทุเรียนก็กินไม่ได้ ก็เอาไปทิ้ง แล้วทุเรียนแก่อ่อนที่ว่าต่างประเทศส่งไป มันมองไม่เห็น

ผมต้องมอบงานให้มหาวิทยาลัยจัดการ แล้วนี้มหาวิทยาลัยต้องไปวิจัยตั้งแต่รากทุเรียนไปจนถึงใบทุเรียน ทำไปทำมา คือม.ราชภัฏอุดรดิตถ์ จะเชื่อมโยงกับม.นเรศวรในเรื่องให้ทุเรียนมีอาหารตลอด จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทำวิจัยดีเอ็นเอ ม.ราชภัฏอุดรดิตถ์ ซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ ดูระบบเรื่องดิน เรื่องตรวจดิน เรื่องธาตุอากาศร่วมกับม.นเรศวร นี่คือขยายไปสู่สามมหาวิทยาลัยที่มาทำงานร่วมกัน ดีใจอย่างมากเลยว่า ทำไปทำมา เราเชื่อมกัน ม.อุดรดิตถ์ ม.นเรศวร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ก็จับมือกัน ส่วนงบประมาณการวิจัย เขาบอกว่า ถ้าคุณไม่ไปตกลงอะไร ฉันไม่ให้สตางค์ ต้องได้คุยกันถึงได้ให้สตางค์ นี่รับ ความดีที่ประชาชนได้ขอความช่วยเหลือจากมหาวิทยาลัยขอขอบคุณครับ

อาจารย์ศิริพร พุ่มมณี

ขอบคุณคุณลุงพินมากนะคะ ได้ฟังลุงพินแล้วทำให้ได้เห็น ว่า ท้องถิ่นชุมชนมีเรื่องราวมากมาย ที่อยากจะได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัย มีเรื่องราวอีกมากมายที่ยังสามารถใช้ความรู้จากมหาวิทยาลัยไปช่วยพัฒนา และยกระดับชาวบ้านให้มีตัวตน ให้มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจที่ดี

ขึ้นได้ นี่คงเป็นสิ่งที่ลุงพี่น้องอยากจะฝากชาวสถาบันอุดมศึกษาทั้งหลายไว้ ว่ายังมีประเด็นเรื่องราวอีกมากมายที่ลงไปช่วยกันทำได้ ไปช่วยกันเรียนรู้ เชิญท่านต่อไปค่ะ

นายสมจอง รongแก้ว (ผู้ร่วมเรียนรู้กับสถาบันอาศรมศิลป์)

ครับ ผมนายสมจอง รongแก้ว ประธานชุมชนท่าวัง เขตพระนคร เป็นชุมชนเมือง ซึ่งแตกต่างจากชุมชนที่อยู่ต่างจังหวัด ท่านก็ทราบดีว่า การเป็นชุมชนหมายความว่า คนต้องหาเช่ากินค่า กิ่งหนึ่งนั้นจะต้องมีชีวิตที่อยู่กับการค้าขาย เช้าออก เย็นกลับ ซึ่งก็ทำให้ความลำบากกับงานด้านพัฒนามาก เพราะฉะนั้นเมื่อมหาวิทยาลัยต่างๆที่เข้ามาดูแล และเข้ามาศึกษาวิชาการเพื่อทำวิทยานิพนธ์ ทางกระผมซึ่งเป็นประธานชุมชนประมาณ ๒๐ ปีต่อเนื่อง ก็จะต้อนรับทุกมหาวิทยาลัย ผมคิดว่านักศึกษาคือลูกหลานที่จะเป็นบุคลากรที่ดีในอนาคต ดังนั้นผมเปิดข้อมูลให้ทั้งหมด ไม่ว่าจะต้อนรับในการเดินเยี่ยมชาวบ้าน หาข้อมูลจากชาวบ้าน เพื่อหาข้อมูลที่แท้จริง นักศึกษาก็ยังเข้ามาเยี่ยมเยียนตลอดเพื่อทำการพัฒนาชุมชนของผม

ชุมชนของผมเปรียบเหมือนชุมชนแออัด ชุมชนของผมเป็นข้าราชการบำนาญเก่าในพระบรมมหาราชวัง ถ้าท่านรู้จักสนามหลวง รู้จักพระบรมมหาราชวัง รู้จักท่าช้าง รู้จักท่าพระจันทร์ และรู้จักมหาวิทยาลัยศิลปากร ชุมชนของผมจะอยู่ตรงข้ามประตูมหาวิทยาลัยศิลปากร ริมแม่น้ำพอดี มีครัวเรือนทั้งหมดประมาณ ๘๐ ครัวเรือน ซึ่งยังเป็นข้าราชการรับใช้อยู่ในพระองค์

ปัญหาของชุมชนคือ มีหลายเจ้าของ ริมแม่น้ำก็จะเป็นของเจ้าท่า อีกส่วนหนึ่งก็จะเป็นของทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ อีกส่วนหนึ่งเป็นของมหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งเวลาดำเนินการพัฒนาชุมชน เมื่อมหาวิทยาลัยเข้ามา และต้องการจะพัฒนาบ้านเรือนให้ก้าวไปข้างหน้า ให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น นักศึกษาส่วนใหญ่ที่เข้าไปก็จะตั้งใจจะให้มีสาธารณูปโภคที่ดีขึ้น เขาก็จะเข้ามาศึกษาในด้านของสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ในชุมชน โดยเข้ามาอย่างต่อเนื่อง เมื่อรุ่นพี่เข้ามา ก็จะต่อเนื่องเป็นรุ่นน้องไปเรื่อยๆ จึงมีแบบบันทึกของนักศึกษาทุกรุ่นของแต่ละมหาวิทยาลัย เมื่อเข้ามาแล้วก็มีรายงานซึ่งเขาทำส่งมหาวิทยาลัย เขาก็จะให้เราไว้ส่วนหนึ่ง มหาวิทยาลัยเก็บไว้ส่วนหนึ่ง เราจึงมีข้อมูล

เมื่อ ๘ ปีก่อน ก็คือวิทยาลัยบางมดซึ่งจะต้องออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์ในชุมชนให้ดีขึ้น แต่ติดปัญหาจากการมีหลายเจ้าของ และการอนุมัติของโครงการ โครงการบ้านมั่นคงจึงชะงักไป ปัจจุบันเมื่อ ๔ ปีหลัง สถาบันอาศรมศิลป์ก็เข้ามาร่วมมือ ซึ่งตอนนี้ความต่อเนื่อง ๔ ปีที่ผ่านมา ได้เสร็จสมบูรณ์ลง และตอนนี้เข้าสู่โครงการของบ้านมั่นคง ปัจจุบันนี้ผมรอเรื่องโครงการพระราชดำริ โครงการพระราชดำรินี้ก้าวไปถึง ๘๐ เปอร์เซ็นต์ ซึ่ง ๘๐ เปอร์เซ็นต์นี้ เมื่อ ๒ วันก่อนทางผู้ว่าก็ได้ไปดูโครงการ โครงการก็เรียบร้อย อีก ๒๐ เปอร์เซ็นต์เสร็จเมื่อไร เราก็จะดำเนินการในด้านสาธารณูปโภค นั่นก็คือความสำเร็จอันหนึ่งที่เราจะพัฒนาบ้านเมืองให้ดูดีตลอด เพราะฉะนั้นเราก็ต้องพึ่งพาอาศัยมหาวิทยาลัย เพราะว่าคนที่อยู่ปัจจุบัน ก็อายุมากขึ้น แต่ความก้าวหน้ามันน้อยลง ฉะนั้นเราต้องอาศัยเด็กรุ่นหลังที่มีความคิดในการดำเนินการก้าวหน้า เข้ามาดูแล ช่วยเหลือ ออกความคิดเห็นในการ

พัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น เพราะฉะนั้นการต้อนรับนักศึกษาที่เข้าไปพัฒนาในชุมชน ผมว่าเป็นสิ่งที่ดีที่สุด เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ดีที่สุดที่นำพาให้เกิดการพัฒนาอันยั่งยืนของชุมชนตลอดไป ขอขอบคุณครับ

อาจารย์ศิรินพร พุ่มมณี

ขอบคุณค่ะ เชิญอาจารย์ประภาพรรณค่ะ

อาจารย์ประภาพรรณ ฉัตรมาลัย (ผู้ร่วมเรียนรู้กับสถาบันอาศรมศิลป์)

ชุมชนริมน้ำจันทบูรณ์ ก็มีลักษณะคล้ายของกรุงเทพฯ คือเป็นชุมชนเก่า และเป็นชุมชนเมือง เมื่อก่อนนี้ ก่อนที่เราจะพัฒนาเป็นชุมชนริมน้ำจันทบูรณ์ ก็ไม่ค่อยจะเห็นมีสถาบันการศึกษาหรือมหาวิทยาลัยเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาอะไร แต่หลังจากปี ๒๕๕๒ เป็นต้นมา ที่เราเริ่มพัฒนาฟื้นฟูชุมชนริมน้ำจันทบูรณ์โดยมีน้องจากอาศรมศิลป์ไปช่วย การทำงานของเราตรงนั้นมันก็เริ่มเห็นผล เพราะฉะนั้นหลังจากที่เราเข้าไปฟื้นฟู โดยศึกษาจากประวัติศาสตร์ชุมชน และเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านสถาปัตยกรรม ศิลปะต่างๆขึ้นมา ปรากฏว่าเริ่มมีมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาต่างๆเข้ามา เยอะขึ้น ซึ่งจะมีทั้งกลุ่มที่เข้าไปศึกษาเกี่ยวกับด้านสถาปัตยกรรม บางส่วนก็ไปศึกษาเกี่ยวกับสังคมศาสตร์ เพราะฉะนั้นจะเห็นว่าเริ่มมีธรรมชาติศาสตร์เข้ามา มีมหิดลเข้า ในลักษณะแบบเดินผ่าน คือมาลองเชิง ดูก่อน ว่าตรงนี้มีอะไรบ้าง และหลังจากนั้นนอกจากสถาบันการศึกษา ก็ยังมีชุมชนต่างๆเข้ามาดูงาน ซึ่งพวกเรา ชุมชนริมน้ำจันทบูรณ์ ก็ภูมิใจว่าเราเป็นแหล่งเรียนรู้ได้

ทีนี้ในส่วนที่มหาวิทยาลัยเข้าไปมีส่วนร่วม ทางชุมชนดีใจแน่นอน แม้กระทั่งครั้งแรกที่มีน้องสถาบันอาศรมศิลป์ลงไปช่วยงาน แค่นั้นเขาก็ดีใจกันอยู่แล้ว หลังจากนั้นก็จะเห็นได้ว่า ตอนปิดเทอม ช่วงมี.ค.-เม.ย. ก็มีธรรมชาติศาสตร์ ซึ่งรู้สึกว่าจะบรรจุเข้าไปในหลักสูตรหรืออะไรสักอย่าง เขาก็พานักศึกษาลงมากลุ่มหนึ่งประมาณ ๗-๘ คน ลงมาชุมชน โดยร่วมกับทางเทศบาลในการศึกษากับชุมชน ตรงนี้ก็ได้รับการตอบรับที่ดี ก็เหมือนกับที่ตัวแทนชุมชนของทางกรุงเทพฯบอกว่า ชุมชนก็ต้อนรับ เด็กเข้าไปก็อบอุ่น พ่อแม่ส่งไป นี่ไม่ต้องกลัวเลย มีพ่อแม่หลายคนลงไปดู เขาก็บอกว่าสบายใจ เพราะได้รับการต้อนรับ สิ่งเหล่านี้ก็สะท้อนให้เห็นว่าชาวบ้านหรือชุมชนทั้งหลายยินดี ถ้าหากว่ามหาวิทยาลัยทั้งหลายจะเข้าไปร่วมพัฒนา แต่สิ่งที่อยากจะฝากก็คือ อยากให้เข้าไปอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ไม่ใช่เข้าไปประเดี๋ยวประด๋าว ไปหยิบโน้นหยิบนี่นิดนึงแล้วก็กลับ ซึ่งตรงนี้บางที่ชาวบ้านเขาก็หวังไว้เหมือนกัน ในเมื่อคุณเข้าไปแล้ว เขาก็หวัง อยากอย่างโน้นอย่างนี้ แล้วก็ลงไปอย่างจริงจัง ไปช่วยกันคิดช่วยกันทำ อันนี้ก็คิดว่ามหาวิทยาลัยเข้าไปมีประโยชน์แน่นอน เพราะว่าเป็นนักวิชาการ มีการวิจัย

เมื่อเร็ว ๆ นี้ก็มีคณะจากสกว. หรืออะไรไม่แน่ใจ เป็นโครงการต้นกล้านักวิจัย มีหลายสถาบัน ผสมกัน เขาก็ถาม ก็ไปนั่งคุยที่บ้านเรียนรู้ แล้วก็ประชุมคุยกันว่า อยากจะให้ช่วยอะไรบ้าง เผอิญชุมชนของเราเป็นเรื่องเกี่ยวกับสถาปัตยกรรม หรือวิถีชีวิต เราก็เลยให้ข้อเสนอแนะไปว่า ถ้าเป็นไปได้ ก็อยากให้ลงไปทำกันจริงๆ คือเริ่มตั้งแต่ลองประเมินชุมชนดูก่อนว่า ชุมชนยังขาดตกบกพร่องในเรื่อง

ไหน ตรงไหนที่ยังเป็นปัญหา แล้วก็จัด ลองเรียงลำดับดูว่า อะไรน่าจะมาก่อน มาหลัง ซึ่งตรงนี้จะช่วยชุมชนได้มาก เพราะว่าชุมชนก็คือชาวบ้าน ก็จะไม่รู้ว่าตรงไหนก่อน แล้วบางทีไปทำสิ่งที่ไม่น่าทำก่อน บางทีมันก็ไม่สอดคล้อง ตรงนี้เราก็อยากให้สถาบัน ให้มหาวิทยาลัยลงไปจริงๆ และเริ่มต้นจากการหาปัญหาจริงๆ ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการสอนชาวบ้านให้รู้จักวิธีการ คือเกิดกระบวนการเรียนรู้ไปในตัวได้เลย ก็อยากจะขอฝากเสนอแนะไว้

อาจารย์ศิริพร พุ่มมณี

ขอบคุณอาจารย์ประภาพรพรณ นี่เป็นเสียงสะท้อนจากชุมชนให้เห็นว่าเขาต้องการกระบวนการมีส่วนร่วมของมหาวิทยาลัยอย่างไร ไม่ใช่แค่ไปดู ไปถาม แล้วกลับขึ้นมา แต่อาจารย์ประภาพรพรณ เรียกร้องว่าให้เข้าไปศึกษาอย่างจริงจัง และมาช่วยชาวบ้าน ลองเรียงลำดับปัญหา คิดวางแผนร่วมกันว่าจะแก้ไขจากไหนไปไหน จะนำความยั่งยืนมาสู่ชุมชนได้อย่างไร อันนี้เป็นสิ่งซึ่งอาจารย์ประภาพรพรณ พูดไว้และเสนอในที่ประชุม เชิญคุณลาณีค่ะ

นางลาณี ทองซิง (ปราชญ์ชาวบ้าน)

ถามว่าดีไหม ที่มหาวิทยาลัยเข้าสู่ชุมชนได้ ก็ภูมิใจ เพราะบางทีชุมชนหรือชาวบ้าน ไม่ค่อยรู้เรื่องอะไร รู้แต่เรื่องแบบเก่า พอมีนิสิตเข้าไป ก็จะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน อย่างนิสิตเขาเรียนทฤษฎี แต่ชาวบ้านเรียนปฏิบัติ มีแต่ทำแล้วก็ทำ ทฤษฎีจึงไม่ค่อยเก่ง อีกอย่างหนึ่ง เมื่อมหาวิทยาลัยเข้าไปสู่ชุมชน ก็มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน สิ่งนี้จะปลูกฝังในเรื่องของจิตสำนึกให้ทั้งนิสิต และชาวบ้าน ได้รู้จักคำว่า “ให้” แก่คนที่ไม่รู้ อย่างหนูอ่านหนังสือไม่ค่อยเก่ง ทฤษฎีไม่ค่อยเก่ง หนูอาจจะถามนิสิตได้ อย่างตอนเย็นที่เขาไม่มีเรียนแล้ว เขาก็ไปช่วยแนะนำชาวบ้าน หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน

อย่างหนูไปอบรมเศรษฐกิจพอเพียงมา ซึ่งแต่ก่อนหนูไม่เคยเชื่อว่ามันจะเป็นไปได้ แต่ว่าเมื่อไปอบรมมา หนูยอมรับเลยค่ะว่า การทำเศรษฐกิจพอเพียงที่พอหลวงท่านตรัสไว้เป็นสิ่งที่ยั่งยืน ถ้าเรารู้จักคำว่าพอ ตั้งแต่เริ่มไปก่อตั้งโพธิวิชาลัย ตอนนั้นชุมชนของเราเริ่มทำเศรษฐกิจพอเพียง และมาอบรมทุกหมู่บ้าน ทุกคนที่ตำบล มีการอบรม มีการจัดการชุมชน มีการทำน้ำหมักใช้เอง มีการทำสมุนไพรที่มีในครัวเรือน เราแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน โดยมีอาจารย์ และนิสิตให้คำแนะนำ เพราะเขาเก่งทฤษฎี หรือเด็กมหาวิทยาลัยไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับชุมชน ไม่รู้เรื่องเห็ด สมุนไพร หนูก็จะช่วยกัน

อยากให้มหาวิทยาลัยเข้าถึงชุมชนมากๆ และต่อเนื่อง เราจะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน เพราะจังหวัดสระแก้ว มีแต่ต้นยูคาลิปตัส ถ้าเกิดมหาวิทยาลัยนี้ขึ้นมา อีก ๕ ปีข้างหน้า พื้นที่นี้ก็ต้องเป็นพื้นที่สีเขียว หนูปลูกต้นยางตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ ตอนนั้นต้นยางก็ขึ้นมากแล้ว ไปดูได้ที่โพธิวิชาลัย ตอนนี้เป็นห้องเรียนซึ่งไม่ใช่แค่ห้องเรียนเฉพาะของนิสิต แต่เป็นห้องเรียนของชาวบ้าน ของประชาชน และจังหวัดอื่นๆที่จะไปเรียนรู้ได้ ชาวบ้านละแวกนั้นก็ทำบ้านดินได้ และช่วยกันปลูกต้นไม้ทั้งในหมู่บ้าน และในสถานที่ราชการ เราช่วยเหลือเกื้อกูลกันตลอด หนูทำมากับมือ บ้านดินตอนนี้หนูก็ทำอยู่ หนูก็อยู่บ้านดินที่หนูทำเอง ความภูมิใจของชาวสระแก้วก็คือมีโพธิวิชาลัยที่ไม่เหมือนใคร และนิสิตสามชั้นปี

ที่ไปเรียนที่โพธิวิชาลัย เขาทำไร่ ทำนาเก่งกันทุกคน ทำบ้านดินได้ทุกคน มาเรียนที่โพธิวิชาลัยได้ ทั้งทฤษฎี ได้ทั้งปฏิบัติ ได้ทั้งสุขภาพแข็งแรง ไม่ทานสารพิษเข้าไปในร่างกาย ความภาคภูมิใจของเรา ก็อยู่ตรงนี้ ฝากเอาไว้ให้คณะทำงานทุกท่าน และผู้บริหารทุกท่าน พยายามอย่าให้สิ่งเหล่านี้ขาดตอน ให้ทำต่อเนื่องไปเรื่อยๆ

อาจารย์ศิรินพร พุ่มมณี

ขอบคุณมากนะคะ สิ่งที่คุณลาณีได้เสนอและมีความสำคัญก็คือ ชาวบ้านเก่งปฏิบัติ มหาวิทยาลัยเก่งทฤษฎี เพราะฉะนั้น ๒ ส่วนควรจะมาร่วมมือกัน ช่วยพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้ามากขึ้น เชิญท่านต่อไปค่ะ

นายประเสริฐ เรืองกล้า (ปราชญ์ชาวบ้าน)

ผมขอต่อ ยอดจากคุณลาณี ที่ผ่านมามีปัญหาของชุมชนเยอะแยะไปหมด ปัญหาสำคัญ คือป่าต้นน้ำที่เป็นของจ.สระแก้ว เป็นป่าต้นน้ำที่ไหลลงแม่น้ำบางปะกง ปราชญ์บุรี ที่นี้เมื่อม.ศรีนครินทรวิโรฒ เข้าไปก็ได่มองเห็นจุดวิกฤตตรงนี้ ก็ได้พูดกันในที่ประชุมใหญ่ ตัวผมในส่วนของภาครัฐและเป็นผู้ดูแล ป่า ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ก็เห็นว่าเราจะทำอย่างไรดี เพราะที่จังหวัดสระแก้ว เป็นโครงการพระราชดำริมากมายหลายพื้นที่ เราก็มองเห็นว่าสิ่งที่พระองค์ท่านไปก่อสร้างเอาไว้ ไปทำเอาไว้ ถูกปล่อยให้รกร้างว่างเปล่า ไม่มีใครไปดูแล โรงเรียนฝูพัง โครงการโคนมก็หายจ้อย มีแต่ต้นยูคาลิปตัส โครงการต่างๆ ก็ค่อยๆ หายไปเรื่อยๆ

หลังจากที่ม.ศรีนครินทรวิโรฒเข้าไป ก็ได้จัดตั้งโพธิวิชาลัย คำว่าโพธิวิชาลัยคือภูมิปัญญาอันยิ่งใหญ่ที่ไปรวมกันอยู่ตรงนั้น ก็ได้เห็นความสำคัญตรงนี้ ก็รื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ ทั้งทหาร ตำรวจ หน่วยงานราชการ ป่าไม้ และปศุสัตว์ ทั้งหมดเข้าร่วมกันหมด ได้จัดตั้งโพธิวิชาลัยขึ้นมาเสร็จ ความต่อเนื่องตรงนั้นก็คือ เข้าไปเก็บข้อมูลในชุมชน ของเก่าๆ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท่านเสด็จไป ก็เก็บเอากลับคืนมาทั้งหมด เอามาสร้างใหม่ มาทำขึ้นมาใหม่โดยชุมชนร่วมกันทั้งหมด เอาข้อมูลต่างๆ หากคนเก่าแก่ที่รู้เรื่องประวัติความเป็นมาของที่นี่ นายทหาร คนสำคัญๆที่เคยไปรับเสด็จในสมัยนั้น สมัย ๒๕๒๖ เข้ามารวมกันทั้งหมด มาร่วมกันคุย ก็ได้ความคิดขึ้นว่า จะทำอย่างไรจึงรื้อฟื้นกลับมาใหม่ได้ ในฐานะที่เราจะต้องนำโพธิวิชาลัยเข้ามา และเอาคำสอนของพ่อหลวงมาใช้ทั้งหมด บวกกับนักศึกษา ชุมชนด้วย ทำอย่างไรจึงจะเดินตามรอยพระองค์ท่านได้ เท่านั้นแหละครับ ผู้ว่าราชการจังหวัดยกมือเลยว่าขอร่วมด้วย เสร็จแล้วท่านก็ลงตรงนี้เลย ตามรอยทั้งหมด ก็คือตามรอยเสด็จ ตั้งแต่โครงการโคนม ไล่ไปเรื่อยๆจนถึงชลประทาน ธนาคารข้าว ไปถึงโรงเรียน ที่สำคัญคือโรงเรียน

โรงเรียนใหญ่ที่ไปเห็น มีแต่ซีตึกแก ซีหนู หลังคาก็ยุบหมด ไม่มีใครดูแล ไม่มีใครรับผิดชอบ คณะกรรมการของเราหายไปไหนหมด เนื่องจากว่าตอนนั้นได้ทำกันจริงจัง แล้วมันเกิดรูปธรรมจริงๆ แต่ตอนหลังอยากรวบ พฤษภาคมปี ๒๕๕๓ เข้ามาเท่านั้น มันมาจากโนน ออสเตอร์เลีย บ้านเขายังไม่เอามาถึงก็ปลุกกันพริบเลย มีที่รับซื้อ มีโรงงานกระดาษเสร็จสรรพ ยิ่งทุกวันนี้ยิ่งหนักเข้าไปใหญ่ แต่พอตอนหลังได้มาเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ผมซึ่งเป็นตัวแทนของกรมอุทยาน กรมป่าไม้ ก็เข้าไป

สอนเรื่องการปลูกป่าให้กับชุมชน ก็ได้ความชุ่มชื้นกลับมา ตอนนี่เริ่มมา ๗๐ เปอร์เซ็นต์แล้ว ที่พี่น้องได้ทำอย่างนั้น

ชาวบ้านรักมหาวิทยาลัยที่สุดตรงที่รื้อฟื้นของเก่าที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงทำไว้แล้วทำให้เขาได้กลับมาทำวิถีชีวิตเหมือนเดิม อบรมเปลี่ยนความคิดใหม่ เปลี่ยนแนวคิด เปลี่ยนมันสมอง คือล้างสมอง แล้วก็กลับมาทำแบบเก่า เอาแบบเก่ามาใช้ เลิกสารเคมีทั้งหมด และใช้สารชีวภาพที่ทำขึ้นเอง ที่สำคัญก็คือว่า มหาวิทยาลัยให้นักวิชาการเข้าไป แล้วช่วยกันดูแล ชาวบ้านก็ได้เก็บเอาสิ่งต่างๆ เหล่านี้มีารื้อฟื้นขึ้นใหม่ แล้วมาใช้ใหม่ ที่สำคัญที่สุดคือได้เดินตามรอยพ่อหลวง ผมก็หวังว่าจากนี้ไปม.ศรีนคริน-ทรวโรดมจะต้องทำให้เกิดความยั่งยืน และให้เกิดการพัฒนาเต็มรูปแบบที่จ.สระแก้วต่อไปในอนาคต

อาจารย์สมหมาย นัยโมกษ์ (ผอ.โรงเรียนจรรุศรบำรุง)

จริง ๆ แล้วสภาพชุมชนบริเวณรอบม.ธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิตไม่เหมือนที่อื่นนะ เพราะว่าที่อื่นจะเป็นชุมชนเกษตร มีอาชีพหลากหลาย แต่รอบม.มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ที่ดินราคา ๑๒-๑๓ ล้านบาทต่อไร่ เพราะฉะนั้นคงไม่มีใครปล่อยให้เอาที่ดินมาปลูกต้นไม้ เพราะไม่คุ้มค่า เพราะฉะนั้นการให้ความช่วยเหลือชุมชนก็จะทำได้ลำบาก

จริง ๆ แล้วเป็นความคิดที่ฉลาดของม.ธรรมศาสตร์ ที่เข้าสู่ชุมชนโดยผ่านสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนประถมศึกษา อย่างโรงเรียนจรรุศรบำรุง เพราะสภาพอาชีพที่นั่นเป็นอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ มีที่ดินก็ขายหมด นายทุนก็มาสร้างเป็นคอนโดให้เช่า ม.ธรรมศาสตร์ มีบุคลากรหลายหมื่นคนทั้งนักศึกษา บุคลากร ก็จะเช่าอยู่รอบๆ นั้น คนพื้นที่ก็มี เพราะฉะนั้นอาชีพของคนส่วนใหญ่ก็จะรับจ้าง ดังนั้นมหาวิทยาลัยก็จะเจาะไปที่สถาบันการศึกษา คือไปที่โรงเรียน

ตามที่ผมเรียนไปในรอบแรกแล้วว่าได้ไปช่วยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้โรงเรียน อย่างเช่นคณะพยาบาลศาสตร์ก็ไปให้ความรู้ ไปตรวจสุขภาพ ขณะที่กำลังปฏิบัติกิจกรรม ก็มีผู้ปกครองซึ่งขับรถรับส่งนักเรียนบ้างอะไรบ้าง เข้ามาหาผม มาหาผอ. ถามว่าทำอย่างไรจึงจะให้หมอไปที่ชุมชนไว้ท์เฮาส์ ได้บ้าง ผมก็บอกว่าเดี่ยวผมช่วยติดต่อให้ ผมก็แจ้งทางคณะพยาบาลศาสตร์ว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่ชุมชนไว้ท์เฮาส์ เขาชอบมากที่มาช่วยจัดกิจกรรมปราบเหา หรือตรวจสุขภาพให้ เขาอยากให้ไปช่วยที่ชุมชนด้วย เพราะเขามีศูนย์พัฒนาเด็ก ๑-๓ ขวบ เขาบอกว่าเด็กตัวเล็กอย่างนี้มีเหาเหมือนกัน ขอฝากผอ.ให้ช่วยติดต่อให้ด้วย ก็เป็นความพึงพอใจของเขา

อย่างคณะทันตแพทย์ ก็มาตรวจฟันนักเรียนที่โรงเรียน ผมเห็นคนไหนที่มีสภาพฟันยาแย่ เขาก็จะพาไปมหาวิทยาลัย ไปดูแลรักษา ผู้ปกครองก็บอกว่าไม่เคยพาลูกไปรักษาฟัน เพราะรู้ว่าราคาแพง แต่เมื่อมหาวิทยาลัยมาช่วยโรงเรียน เด็กก็ได้รับอันสงส์ เพราะฉะนั้นเดี๋ยวนี้พอมีมหาวิทยาลัยหรือคณะต่างๆ มาให้ความช่วยเหลือโรงเรียน ผมก็จะทำหนังสือแจ้งผู้ปกครอง เพราะบางที่ต้องพาเด็กมาวันเสาร์ วันอาทิตย์ เขาก็ให้ความร่วมมือ มีความพึงพอใจมากครับ คณะกรรมการสถานศึกษา กรรมการชุมชน ผมก็จะขอชี้แจง อย่างที่เรียนในรอบแรกว่า มีกลุ่มนักศึกษาที่มาสร้างห้องน้ำห้องส้วม

ให้ เขามาพักค้างอยู่ร่วมเดือนกว่าจะทำเสร็จ โรงเรียนและชุมชนก็มีหน้าที่หาอาหารมาเลี้ยงเขา ผมก็ถาม ชุมชนก็ยินดี เขาบอกว่าเอาความเจริญมาให้โรงเรียน เพราะฉะนั้นเขาเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์โดยตรง มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับโรงเรียน

ถ้าถามว่าชาวบ้านคิดอย่างไร ผมก็ตอบได้ตรงๆว่าผู้ปกครองของโรงเรียนจากรัฐบาล มีความพึงพอใจมาก และอยากจะเน้นย้ำต่อว่า อยากให้มหาวิทยาลัยให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องต่อไป มันเบาแรงผู้บริหารโรงเรียนด้วย เพราะโรงเรียนประถมศึกษาชั้นนั้นต้องหาอะไรมาสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากมาย พอเราได้มหาวิทยาลัยมาช่วย ก็เหมือนกันว่าเราไม่ได้ยืนอยู่โดดเดี่ยว กรรมการสถานศึกษาก็พึงพอใจว่าผมมีคนช่วยเยอะ ผมก็ขอเรียนไว้เท่านี้ก่อน ขอขอบคุณครับ

อาจารย์ศิรินพร พุ่มมณี

ตอนนี้ดิฉันคิดว่าเราพักเบรกกันสักนิดหนึ่ง แล้วค่อยกลับเข้ามาคุยกันต่อ ดิฉันคิดว่ามีประเด็น ๒-๓ ประเด็นสุดท้าย ซึ่งสำคัญมากที่อยากให้นำเสนอคือ ๑.อยากจะทำให้พวกเราระบุอย่างชัดเจนว่า ถ้ามหาวิทยาลัยจะเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน อยากให้เขามาร่วมอย่างไร ชุมชนต้องเป็นคนระบุว่าอยากจะทำร่วมกันแบบไหน ๒.อยากให้เสนออย่างจริงจังว่า การเข้ามามีส่วนร่วมเช่นนี้ สามารถที่ช่วยพลิกฟื้นชุมชนให้กลับมามีความเข้มแข็ง มีศักยภาพที่สมบูรณ์ได้อย่างไร ๓. ความต่อเนื่องของการทำงานที่ชุมชนต้องการจากมหาวิทยาลัยนั้น เป็นอย่างไร อยากให้คุยกันอย่างจริงจังเพื่อจะได้นำไปเป็นข้อเสนอต่อมหาวิทยาลัย

อาจารย์ธรรมพล ศรีสุวรรณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ต้องบอกว่าช่วงที่ธรรมศาสตร์ลงไปทำงาน เราไม่ได้เลือกพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใด แต่เนื่องจากเราทดลองโดยการที่หลายคนกระจายไปในพื้นที่ต่างๆ แต่เนื่องจากโรงเรียนจากรัฐบาล เป็นโรงเรียนที่อยู่ใกล้ เราจึงมีโอกาสได้ทำงานอย่างต่อเนื่อง และได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนเป็นอย่างดี ซึ่งมหาวิทยาลัยไม่ได้มองว่าสิ่งที่ทำ คือการเอาไปให้ แต่มองว่านักศึกษาไปเรียนรู้ โดยมีกระบวนการถอดบทเรียน และกระบวนการจัดการเบื้องหลังอยู่อย่างต่อเนื่อง

ที่อาจารย์สมหมายได้เล่าว่า มหาวิทยาลัยชะงักออกมาเสียทีนั้น จริงๆแล้วผมได้รับเสียงสะท้อนมากกว่านั้น ก็คือต้องเรียนว่า เมื่อชุมชนรอบมหาวิทยาลัยมีลักษณะเป็นชุมชนจร ปัญหาอาชญากรรมโดยรอบจึงมีเยอะมาก ปรากฏว่าสิ่งที่เราได้เห็น นี่คือพูดแทนเพราะเขามาไม่ได้หน้าครับ เขารู้สึกว่านักศึกษาเป็นลูกหลาน เพราะนักศึกษาไปดูแลลูกเขา เขาก็ดูแลลูกเราแทน คือตีกลับ สลับกัน เป็นสิ่งที่เราได้มาโดยไม่รู้ตัว ก็คือความปลอดภัยของนักศึกษาในบริเวณนั้น ซึ่งเขาช่วยดูแลให้ เป็นเรื่องที่เป็นผลพลอยได้

ส่วนทัศนคติของคนในชุมชน หมายถึงคนที่ทำงานในมหาวิทยาลัยนั้น ซึ่งมีนักศึกษาไปขอบคุณเขา พวกเขาสะท้อนกลับมาว่า นักศึกษาทำให้เขารู้สึกว่าเขามีตัวตนมากขึ้น เห็นหัวเขามากขึ้น และระวังมากขึ้น ก็ต้องเรียนว่าลักษณะของโปรเจกต์ หรือการทำงานของธรรมศาสตร์อาจมีความต่าง

จากหลายพื้นที่ เนื่องจากเราไม่ได้ลงไปทำในที่ใดที่หนึ่งอย่างต่อเนื่องอย่างนั้น เราอาจจะเริ่มทดลอง โดยการทำในลักษณะอย่างนี้ ก็เลยแลกเปลี่ยนแทนที่ เล็กๆ น้อยๆ ที่เราได้ยินมา เช่นว่าอย่างที่ผม เรียน เขาเห็นหัวเรามากขึ้น นักศึกษาโอเคมากขึ้น

อาจารย์ศิรินพร พุ่มมณี

นี่เป็นเสียงสะท้อนจากอาจารย์ธรรมศาสตร์ซึ่งสะท้อนแทนชุมชน ดิฉันคิดว่าเป็นเรื่องที่ดีมากที่ มหาวิทยาลัยไปทำงานร่วมกับชุมชน และทำให้ชุมชนรู้สึกว่าตัวเองมีศักดิ์ศรี และมีตัวตนในสังคมด้วย ไม่ใช่เป็นเพียงกองขยะเล็กๆ ที่อยู่รอบมหาวิทยาลัย และไม่มีใครสนใจ เป็นเรื่องที่สำคัญมากในการจะทำให้มนุษย์สักคนรู้สึกว่า ตัวเองมีศักดิ์ศรีของความเป็นคน เป็นเรื่องยิ่งใหญ่มาก แล้ว สถาบันการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยให้เกิดเรื่องนี้ขึ้น ประเด็นสำคัญอีกประเด็นที่วงประชุมได้ สะท้อนออกมาแทบทุกชุมชน คือเรื่องของความต่อเนื่อง ทำอย่างไรมหาวิทยาลัยจะทำงานกับชุมชน อย่างต่อเนื่อง ในมุมมองของชุมชนคิดว่าควรจะทำอย่างไรเชิญเลยคะ

นายภัทร ศุภเอม (ผู้ร่วมเรียนรู้กับสถาบันอาศรมศิลป์)

ถ้าจะให้เกิดความต่อเนื่อง ผมวิเคราะห์เอาเองว่า ลองให้นักศึกษาปี ๑ ไปเรียนรู้ชุมชนก่อน ว่า ชุมชนมีอะไรบ้าง พอขึ้นปีที่ ๒ ให้ไปส่งเสริมอาชีพคนในชุมชน คือเอาศักยภาพในชุมชน เอาทุนใน ชุมชนที่เขาเรียนรู้จากปีแรกมาพัฒนา เสร็จแล้วปีที่ ๓ คือพัฒนา พัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่า ให้สินค้ามีราคา มากขึ้น และปีที่ ๔ คือติดตาม ก็เหมือนว่าเป็นผลงานของนักศึกษาคนใดคนหนึ่ง สมมติว่าเขาลง หมู่บ้านนี้ เขาก็ไปตั้งแต่ปี ๑ ปี ๒ ปี ๓ ปี ๔ พอเขาจบปี ๔ มันก็มีความภูมิใจว่าหมู่บ้านนี้ เราได้ไป พัฒนาตั้งแต่เขายังไม่มีอะไรเลย จนเขามาประสบความสำเร็จ ตรงนี้ไม่ใช่ที่ผมเอามาประวิงหัวมาขาย สนวนะ คือเป็นแนวความคิดของผมจากชุมชนตรงนี้แล้วกัน

นายปัญญา ช่างเจริญ (ผู้แทนชุมชนเขตบางขุนเทียน)

ผมคิดว่าชุมชนคงแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ ๑. ได้รับการอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัย ซึ่งไป วิเคราะห์ วิจัย หรือทำวิทยานิพนธ์ก็แล้วแต่ และได้ผลออกมาเป็นรูปธรรม ๒. บางชุมชนต้องอาศัย การเอื้ออำนาจจากภาครัฐด้วย การเอื้ออำนาจ หมายถึงเม็ดเงินที่จะเข้ามาที่ชุมชน ซึ่งน่าจะมีการ ปรับปรุงตรงนี้ เพราะจะอาศัยน้ำพักน้ำแรง หรือพลังจากชุมชนอย่างเดียวก็น่าจะเป็นไปไม่ได้ บางครั้งมันจะต้องการเงินเข้ามาด้วย ยกตัวอย่าง พื้นที่นี้น่าจะมีการปรับปรุง และสร้างเครื่อง สมมติว่า สร้างเครื่องทำปลาเค็ม ต้องใช้เงินประมาณสามแสนบาท มหาวิทยาลัยคงไม่มีเงินไปให้ ชาวบ้านออก คนละ ๑๐๐ - ๒๐๐ บาท ก็คงจะไม่ถึง ก็นำไปของบประมาณทางภาครัฐ ถ้าภาครัฐไม่เห็นด้วย เรื่องนี้ก็ ตกไป ทั้ง ๆ ที่เราเห็นดีเห็นงามกันทั้งหมดในชุมชน แล้วเด็กที่เข้าไปทำการวิจัยก็บอกว่า น่าจะทำได้ เป็นการส่งเสริมอาชีพ เพราะจะทำให้ชาวบ้านอยู่ดีกินดีได้ เพิ่มรายได้ผลิตผลให้ชาวบ้านได้ แต่ขาด ปัจจัยตัวนี้ เรื่องทั้งหมดก็ต้องกลับไปนับศูนย์ใหม่ นับหนึ่งใหม่ นี่ก็คือส่วนหนึ่งเล็กๆน้อยๆ แต่ใน

บางเรื่อง ชุมชนก็อาจต้องการเฉพาะวิชาการอย่างเดียว อย่างพวกเกษตร ซึ่งสามารถใช้แรงงานชาวบ้าน ใช้เครื่องมือวัตถุดิบที่มีอยู่ในหมู่บ้านอยู่แล้วมาทำได้ ลักษณะนี้ก็ไม่ต้องการเม็ดเงิน ก็สามารถทำได้ คงจะมีความเห็นเท่านี้ก่อน

อาจารย์ศิรินพร พุ่มมณี

คุณปัญญาได้เสนอมุมมองรูปธรรมที่ชัดเจนขึ้น คือโครงการที่ทำ หรือที่นักศึกษาไปวิจัยนั้น จะมีความต่อเนื่อง และเกิดประโยชน์จริง ควรจะต้องมีการเชื่อมโยงภาคีการพัฒนาหลายฝ่ายให้เข้ามาสู่ชุมชน จะได้ร่วมมือกันให้เกิดการทำงาน โดยเฉพาะจากภาครัฐที่ต้องสนับสนุนด้านงบประมาณด้วย เชิญคุณประเสริฐค่ะ

นายประเสริฐ เรืองกล้า (ปราชญ์ชาวบ้าน)

ของผมก็คล้ายๆกัน ปัญหาเรื่องที่สำคัญที่สุดก็คือปากท้อง ที่มีความยากจนเข้ามาเกี่ยวข้องกับ ปัญหาปากท้องมันทำให้เขาไม่ค่อยสนใจเรื่องอื่นเท่าไร ที่ผมอยากจะให้เข้าไป ก็คือให้มีการต่อเนื่องอย่างยั่งยืน คือเข้าไปในทุกรูปแบบที่สามารถจะทำให้เขาพออยู่พอกิน คือพึ่งพาตนเองได้ก่อน ต่อจากนั้นก็ง่ายในการที่จะทำให้เขาหันมาร่วมมือกับเรา ในการที่มหาวิทยาลัยเข้าไปอย่างแท้จริง ผมเห็นอย่างนี้ครับ เพราะผมเคยสัมผัสมา และมันเป็นแบบนี้

อาจารย์ศิรินพร พุ่มมณี

คุณลาณีคืออย่างไรคะ เพราะคุณลาณีได้พูดย้ำมาตลอดว่าควรจะต้องทำอย่างต่อเนื่อง ช่วยแสดงความคิดเห็นหน่อยว่า คุณลาณีอยากเห็นความต่อเนื่องอย่างไร

นางลาณี ทองซิง (ปราชญ์ชาวบ้าน)

ต่อเนื่องก็คือว่า แต่ก่อนชุมชนของเราเป็นแบบต่างคนต่างไป ที่นี้อยากให้พึ่งพาตัวเองได้ อยากให้มหาวิทยาลัยเข้าไปช่วยเหลือ อาจไม่ต้องช่วยเรื่องเงิน แต่ให้แลกเปลี่ยนความรู้กัน ให้พึ่งพาตัวเองได้ อย่างมหาวิทยาลัยเขามีเรื่องวิจัยอะไรมากมาย อย่างชุมชนก็มีทำไร่ ทำนา ทำการเกษตร ได้ผลบ้าง ไม่ได้ผลบ้าง ก็ผิดพลาดบ้าง เพราะเราไม่เก่งทฤษฎี ก็อยากให้มหาวิทยาลัยเข้าไปช่วยเหลือ เพราะมหาวิทยาลัยมีความรู้มาก ชาวบ้านก็ทำได้แค่ปฏิบัติ ก็ฝากไว้ตรงนี้

อาจารย์ศิรินพร พุ่มมณี

คุณลาณีพูดก็ครั้ง ก็มีความชัดเจนมากนะคะ ไม่ได้ต้องการเงินทอง แต่ต้องการความรู้จากมหาวิทยาลัย เพื่อจะเข้าไปสนับสนุนให้ชาวบ้านพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว เชิญท่านต่อไป อาจารย์ประภาพรนะคะ

อาจารย์ประภาพรธณ ฉัตรมาลัย (ผู้ร่วมเรียนรู้กับสถาบันอาศรมศิลป์)

จริงๆแล้ว ความต่อเนื่องของแต่ละชุมชนก็มีลักษณะแตกต่างกัน ในที่นี้อยากจะเจาะจงถึงชุมชนริมน้ำซึ่งมีลักษณะเป็นมรดกทางวัฒนธรรม มรดกทางวัฒนธรรมหมายความว่า มันจะมีแต่ของเก่าแก่ที่รอวันจะชำรุดทรุดโทรม ซึ่งบางทีก็เกินกำลังของชาวบ้าน ที่เขาจะทำอะไรได้ และถ้าทำ ก็อาจผิดหลักวิชาการ เพราะฉะนั้นที่ได้เสนอแนะคือในความต่อเนื่องนั้น ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นมหาวิทยาลัยใดมหาวิทยาลัยหนึ่งโดยตลอด อาจจะมีมหาวิทยาลัยใดมาสำรองสัก ๑ มหาวิทยาลัย โดยทำการประเมินเพื่อหาข้อมูลในการพัฒนา หลังจากนั้นชาวบ้านเขาก็จะรู้ข้อมูลว่า มีอะไรบ้างที่จะต้องพัฒนา เพราะฉะนั้นในการพัฒนา บางครั้งชาวบ้านควรจะช่วยตนเองให้มากที่สุดก่อน คือ อะไรที่ตนเองทำได้ก็ทำไป ในส่วนที่ทำได้ไม่ได้ ก็จะได้ไปขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมันก็จะมีความต่อเนื่อง คือในชุมชนมีความต่อเนื่อง แต่มหาวิทยาลัยที่เข้ามาช่วยอาจจะไม่ต่อเนื่อง อาจจะเป็นมหาวิทยาลัยนั้น มหาวิทยาลัยนี้ก็แล้วแต่

อาจารย์ศิริพร พุ่มมณี

ขอบคุณอาจารย์ประภาพรธณค่ะ ดิฉันคิดว่าความหมายก็คือ เป็นเรื่องของการไปต่อยอดงานที่เคยมีมหาวิทยาลัยใดๆ ก็ตามเข้าไปทำในพื้นที่ แล้วศึกษาดูสักนิดว่าเขาทำอะไรไว้แล้ว และเราจะไปเริ่มทำจากตรงไหนโดยที่ไม่ต้องไปเริ่มเก็บข้อมูลกันใหม่ ไม่อย่างนั้นชาวบ้านจะเข้ามา สัมภาษณ์กัน แล้วสัมภาษณ์กันอีก ข้อความเดิม ข้อมูลเดิมตลอด ให้เกิดความน่าเชื่อถือทางวิชาการด้วย เชิญท่านนายกฯค่ะ

นายพงษ์เทพ ชัยอ่อน (นายก อบต.หาดสองแคว)

เห็นด้วยในเรื่องของการจัดการนะครับ ในเรื่องของความต่อเนื่อง ผมคิดว่าปัจจัยสำคัญของการพัฒนา คือเรื่องข้อมูล ถ้าเรามีข้อมูลอยู่ในมือแล้ว เราต้องมีวิธีการที่จะเลือกใช้ข้อมูลให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่น ซึ่งเวลาที่เก็บข้อมูล จะต้องดูให้ครบในองค์ประกอบต่างๆ ว่าท้องถิ่นของเราจะใช้ข้อมูลจากหน่วยงานไหนที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานจากพัฒนาชุมชน ใช้ได้ไหม แม้วันนี้มีการจัดเก็บ แต่ไม่ได้รับการยอมรับจากท้องถิ่น แต่ทุกวันนี้ เรามีการปรับปรุงในเรื่องของการใช้ข้อมูล โดยทีมงานของ สสส. เข้ามามีส่วนร่วมในการใช้ข้อมูลของ Road Map ซึ่งเป็นข้อมูลการจัดเก็บรายครัวเรือนที่มีรายละเอียดอยู่ครบครัน และสามารถจะดึงข้อมูลเหล่านั้นมาช่วยในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน เพราะฉะนั้นในเวลาที่เราทำงานกับมหาวิทยาลัย ซึ่งเราคงต้องทำงาน ๓ ปี ๕ ปี เราคงไม่ทำงานแค่ปีเดียว ถ้าปีเดียวก็คือโครงการไฟไหม้ฟาง ปักป้าย ถ่ายรูป พอตัวชีวิตผ่าน กระบวนการเสร็จคนที่ได้ก็คือหน่วยงานที่มาทำ แล้วเป็นข้าราชการ

สิ่งหนึ่งที่เราได้จากการที่มหาวิทยาลัยเข้าไปช่วยในการทำให้ท้องถิ่นเข้มแข็ง คือการไปห้องครัวความรู้แก่พี่น้องประชาชน ทำให้ชาวบ้านเข้าใจว่า หน่วยงานต่างๆ ที่จะเข้ามาในพื้นที่ ถูกกรองจาก

อบต.มาแล้ว คือก่อนจะมาทำงานต้องมาคุยกับพื้นที่ ผู้นำชุมชน กำหนดผู้ใหญ่บ้าน อบต. ต้องนั่งคุยกันก่อนว่า ที่งานที่คุณเข้ามา จะเข้ามาทำอะไร ทำอย่างไร แล้วพี่น้องประชาชนของผมจะได้อะไร ตรงนี้ต้องคุยกันก่อนเพื่อความชัดเจน แต่ถ้าเข้ามาเพื่อมาขอทำงาน ปักป้ายถ่ายรูป อบรมเสร็จหมด ได้ตามตัวชี้วัดแล้วกลับไป ชาวบ้านก็ได้แค่เศษกระดาษหรือว่าแฟ้มเอกสารเท่านั้น แล้วทุกอย่างชาวบ้านก็ไม่ได้ใช้ประโยชน์เลย อันนี้เราบอกว่า เราขอไม่รับ เราไม่เอา นั่นคือสิ่งที่มหาวิทยาลัยสร้างให้เราสร้างความเข้มแข็ง สิ่งนี้แหละครับจะทำให้เกิดการต่อยอดให้ยั่งยืนได้

อย่างเช่น เรื่องการทำโครงการจัดการขยะแบบประชาชนมีส่วนร่วมเมื่อปี ๒๕๔๗ สิ่งที่เราทำขยะเป็นตัวละครตัวเล็ก ๆ ตัวหนึ่ง แต่เราสามารถสร้างให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการทำอะไรให้ขยะนั้น สามารถเอาไปต่อยอดภาคการเกษตรของลุ่มพื้นที่ได้ สามารถเอาไปต่อยอดในเรื่องของเทคโนโลยีของมหาวิทยาลัยได้ มันจะมีกระบวนการที่เกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจของพี่น้องประชาชนที่เกิดปัญหา แล้วนำปัญหาเหล่านั้นมาคุยกันในวงเสวนาประชาคม เกิดกระบวนการที่จะไปประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาคีเครือข่ายมีใครบ้าง ภาคหน่วยราชการช่วยเราได้ไหม ถ้าช่วยไม่ได้ หน่วยงานไหนที่ช่วยเราได้ ที่มีงบประมาณในการที่จะหนุนเสริมกับท้องถิ่น มันสามารถที่จะขับเคลื่อนในการทำงานได้ ถ้าเกิดเหตุการณ์ขึ้นแล้วมหาวิทยาลัยมีหน่วยงานที่สามารถตอบสนองต่อสิ่งที่เราต้องการได้

อย่างเช่นในเรื่องของการค้นหาจุลินทรีย์ ซึ่งเมื่อก่อนนี้การใช้จุลินทรีย์ที่ใช้กับภาคการเกษตร เราจะต้องไปซื้อต่างประเทศ เราใช้คำว่า"อีเอ็ม" (EM) ต้องไปซื้อมา แล้วเอามาขยายขยาย และแจกจ่ายแก่พี่น้องประชาชน แต่หลังจากที่เราไปค้นคว้า ค้นพบที่อุทยานแห่งชาติคลองตรอน เรากับนักวิชาการมหาวิทยาลัยก็พากันขึ้นไปเดินวนอุทยานแห่งชาติคลองตรอน ไปเก็บจุลินทรีย์ในป่า เอามาเพาะเชื้อได้เอง เอามาลองทำกันเอง เกษตรกรก็มานั่งร่วมกันทำ ณ วันนี้เป็นปีที่ ๕ - ๖ ที่เราสามารถแยกเชื้อจุลินทรีย์ที่ไปเก็บมาจากในป่า โดยเข้าห้องแล็บของมหาวิทยาลัย ดูว่าจุลินทรีย์ตัวไหนที่แข็งแรง ตัวไหนที่ไม่แข็งแรง เราก็เอาตัวที่แข็งแรงมาเพาะต่อ มันก็กลายเป็นจุลินทรีย์ที่จะใช้ในภาคการเกษตร นี่คือความต่อเนื่องของมหาวิทยาลัย ที่เราได้จากการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนกับท้องถิ่น ฉะนั้นโครงการที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นระยะเวลา ๓ ปี ๕ ปีที่จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ฉะนั้นในสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้หลังจากที่เราทำกันมาแล้ว เราก็จะต้องใช้ทีมงานของมหาวิทยาลัยเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการกับท้องถิ่น

อีกอย่างก็คือเรื่องของการประเมินท้องถิ่น การประเมินตนเอง ก็คงไม่เป็นที่นิยมสักเท่าไร แต่ท้องถิ่นคงจะต้องมีมหาวิทยาลัยเข้าไปดูว่าในเรื่องของการทำความเข้าใจ หรือการประเมินแผนของท้องถิ่นที่ทำ ตรงใจพี่น้องประชาชนไหม ใช้เงินตามวัตถุประสงค์ไหม ทำแล้วได้ประโยชน์อะไร ผลลัพธ์ที่เกิดมาเป็นอย่างไร อันนี้ทางมหาวิทยาลัยก็จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการกับท้องถิ่น โดยใช้คำว่าประเมินความพึงพอใจให้กับพี่น้องประชาชนตามแผนงานต่าง ๆ อาจเป็นรายไตรมาส สามเดือนครั้ง หก เดือนครั้ง หรือว่าปีละครั้ง อันนี้แล้วแต่ท้องถิ่นจะตั้งงบประมาณในการจัดการเรื่องนี้ให้ทางมหาวิทยาลัยเข้าไปช่วยในการจัดการ

ฉะนั้นความเข้มแข็งที่เกิดขึ้นจากการที่มีมหาวิทยาลัยเข้าไปผูกโยงกับท้องถิ่นของ จ.อุตรดิตถ์ จะกลายเป็นการทำงานที่เป็นเสมือนญาติพี่น้อง ที่คุยกันเหมือนลุงพี่น้าว่า ทางมหาวิทยาลัย ทางอาจารย์ต่างๆ ก็จะมีคามเชื่อมโยง แล้วก็เชื่อมการทำงานที่ลงตัวได้ เพราะฉะนั้นในวิถีของการทำงาน ที่เห็นได้ชัดก็จะเกิดวิธีการว่า มหาวิทยาลัยร่วม แล้วเกิดผลลัพธ์ เกิดความเข้มแข็งของชุมชน เกิดกระบวนการจัดการ เกิดภาคีเครือข่าย ทำให้การร้อยเรียงเป็นเนื้อเดียวกัน ยกตัวอย่างที่หาดสองแคว หลังจากที่มางานมหาวิทยาลัยลงไปตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ ทำให้เราได้รับรางวัลธรรมมาภิบาลทุกปีถึง ๖ ครั้ง เพราะมหาวิทยาลัยเข้าไปเป็นผู้หนุนเสริมให้ความรู้ ให้การจัดการกระบวนการต่างๆ และอบต.เป็นคนดำเนินการ นำแนวคิดจากมหาวิทยาลัยไปปฏิบัติสู่พี่น้องประชาชน พี่น้องประชาชนก็เกิดความเข้มแข็ง แล้วก็เกิดความภาคภูมิใจที่ได้ร่วมกันปฏิบัติงาน นี่ก็คงจะเป็นแนวทางที่เห็นว่ามหาวิทยาลัย เข้าร่วมอย่างไร จึงจะเกิดความยั่งยืนได้ในอนาคต

อาจารย์ศิริพร พุ่มมณี

ท่านนายกฯ ได้มีข้อเสนอที่สำคัญว่าการทำงานให้มีความยั่งยืน มีความต่อเนื่อง ประเด็นแรกคือการเลือกใช้ข้อมูลให้เหมาะสมกับท้องถิ่นนั้นๆ แล้วก็ต้องทำงานเป็นระยะเวลาถึง ๓ ปี ๕ ปี และสรุปชัดเจนว่าต้องไม่ใช่งานที่มาปักป้าย ถ่ายรูป อันนี้เป็นความเห็น เป็นมุมมองจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เสนอต่อมหาวิทยาลัย

ผู้เข้าร่วมอภิปรายท่านหนึ่ง

ขอแย้งท่านนายกฯ หนึ่ง ที่เมื่อกี้ท่านบอกว่า ถ้าเข้าไปแล้วต้องผ่านผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และผ่านอบต.ก่อนว่าจะไปสร้างประโยชน์อะไรให้ชาวบ้าน ผมไม่อยากให้ชาวบ้านคิดอย่างนั้น แต่อยากจะให้คิดว่า มหาวิทยาลัยก็คือลูกหลานของเรา บางสิ่งบางอย่างก็อาจจะได้ข้อมูลจากชาวบ้าน แต่ไม่ได้ประโยชน์ ชาวบ้านอาจจะไม่ได้ประโยชน์ แต่มหาวิทยาลัยอาจจะได้ประโยชน์มหาศาลจากข้อมูลเล็กๆ น้อยๆ จากชาวบ้าน ผมอยากให้ทุกสิ่งทุกอย่างเกื้อหนุนกัน ถ้าอยากได้ข้อมูลอะไรเพื่อไปวิจัยหรือไปวิเคราะห์ สิ่งต่างๆ นั้นก็จะกลับมาเป็นประโยชน์กับชาวบ้านที่หลัง อาจไม่ใช่ขณะนั้นหรืออาจจะอีก ๑๐ ปีกลับมาก็ได้ แต่สืบเนื่องมาจากภาครวิเคราะห์วิจัยของมหาวิทยาลัย ผมก็อยากให้ชาวบ้าน ไม่ใช่เฉพาะอุตรดิตถ์นะ ให้ความร่วมมือกันในประเทศไทย ทางมหาวิทยาลัยก็ดี ทางชาวบ้านก็ดี คือไม่ต้องคิดว่า ชาวบ้านได้อะไรจากมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจะได้อะไรจากชาวบ้าน คิดว่าจะให้อะไรซึ่งกันและกัน แล้วก็ให้มันเกิดประโยชน์กับประเทศไทยได้ ผมว่ามันน่าที่จะเป็นประโยชน์มาก

นายพงษ์เทพ ชัยอ่อน (นายก อบต.หาดสองแคว)

เมื่อสักครู่นี้ ที่บอกว่าใครที่จะเข้ามาในพื้นที่ ไม่ได้หมายความว่าถึงมหาวิทยาลัย แต่เป็นหน่วยราชการ หน่วยงานภาครัฐราชการ หน่วยงานเอกชนที่จะเข้ามาหาผลประโยชน์จากพี่น้องประชาชนของ

เรา ส่วนใหญ่เวลากลุ่มเหล่านี้มา จะเป็นลักษณะไฟไหม้ฟาง อย่างเช่น มาถึงก็ขอเลือกหมู่บ้านนี้ก็แล้วกัน เพราะหมู่บ้านนี้เข้มแข็ง ขออบรมแม่บ้าน ๑๐ คน ผู้สูงอายุ ๕ คน เยาวชน ๑๐ คน อบรมเสร็จก็ปักป้าย ถ่ายรูปเสร็จแล้วก็กลับ นั่นคือสิ่งที่เกิดขึ้นจากหน่วยงาน แต่ว่ามหาวิทยาลัยเขาสร้างความเข้มแข็งให้เรา จนเราสามารถปฏิบัติโครงการที่จะมาปักป้ายถ่ายรูปได้ อันนี้คือเขาสร้างให้เราเข้มแข็ง

อาจารย์สมหมาย นัยโมกษ์ (ผอ.โรงเรียนจารุศรบำรุง)

ผมขออนุญาตกลับมาในเรื่อง มหาวิทยาลัยจะช่วยชุมชนอย่างต่อเนื่องได้อย่างไร จริงๆ แล้วทางชุมชนหรือหน่วยงานอย่างโรงเรียน ก็อยากได้ความต่อเนื่อง แต่มหาวิทยาลัย และนักศึกษามีข้อจำกัด เพราะบางที่นักศึกษาเรียน เปลี่ยนชั้นปีไป ก็อาจจะไม่มีเวลาวางที่จะมาช่วยเหลือชุมชน หรืออาจเป็นเรื่องที่เกี่ยวพันกับงบประมาณ

ผมขอเสนอแนวทางว่า มหาวิทยาลัยน่าจะมีการสำรวจข้อมูลว่า ชุมชนหรือโรงเรียนมีความต้องการอะไรบ้าง แล้วนักศึกษาจะได้กลับไปคุยกันในมหาวิทยาลัย ในขณะที่เรียน (อย่างที่พี่บอกว่าบางที่มันอาจจะไม่กลับมาเร็ว มันอาจจะเป็นปีๆ) เพราะฉะนั้นเมื่อมหาวิทยาลัยได้ข้อมูลแล้วกลับไปปรึกษาหารือกับคณะ หรือกลุ่มวิจัยของมหาวิทยาลัย ว่าชุมชน/โรงเรียนต้องการความช่วยเหลืออะไร เขาจะได้ปรึกษาหารือว่ามีหน่วยงานไหนที่เกี่ยวข้องบ้าง หรือจะของบประมาณจากตรงไหน เพื่อจะไปช่วยเหลือชุมชนให้ต่อเนื่องได้ หรือนักศึกษาควรลงไปทำกิจกรรมอะไร เพราะข้อจำกัดของนักศึกษาที่มีนักศึกษาจบไป ก็หายไป แต่ถ้าได้มีการพูดคุยกันในที่ประชุม หรือในกลุ่มวิจัยแล้ว ข้อมูลเหล่านั้น อาจจะเป็นข้อมูลของคณะ ของมหาวิทยาลัย ว่าถ้ามหาวิทยาลัยจะไปช่วยชุมชนนี้ ต้องทำเรื่องนี้ ถ้าจะไปช่วยโรงเรียนนี้ ต้องทำเรื่องนี้ เพราะเก็บข้อมูลไว้แล้ว ผมจึงบอกว่าการสำรวจมีส่วนสำคัญ เมื่อสำรวจแล้ว เก็บข้อมูลไปแล้ว ถึงจะมาช้า มาเร็วอย่างไร ก็หน้าที่จะมาช่วยชุมชนต่อไป ขอขอบคุณครับ

อาจารย์ศิรินพร พุ่มมณี

ขอบคุณคุณสมหมาย การทำงานก็ควรจะเริ่มจากข้อมูล สำรวจความต้องการของชุมชน ขอเชิญคุณสมจอง

นายสมจอง รongแก้ว (ผู้ร่วมเรียนรู้กับสถาบันอาศรมศิลป์)

ในด้านข้อมูลของชุมชน ผมไม่ทราบว่าคุณมหาวิทยาลัยเข้าไปหาข้อมูลในชุมชนเพื่อจะเรียนรู้ส่งคณะอาจารย์ ผมว่าบางที่มันก็ไม่ต่อเนื่อง บางที่เอาข้อมูลนั้นไปให้กับระบบของราชการ ซึ่งบางครั้งมันมีผลกระทบย้อนกลับมาหาถึงชุมชน คืออย่างกระผมรับข้อมูลจากนักศึกษา เพื่อนำมาพัฒนาสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะด้านสังคมหรือสิ่งแวดล้อม แต่เมื่อรับมาแล้ว ทางอีกรุ่นหนึ่งจะมาศึกษาต่อ ก็มีความคิดที่เปลี่ยนแปลงไป แต่มาเป็นบางรุ่นก็ได้รับข้อมูลจากราชการเพื่อมาให้ศึกษาในชุมชน เพื่อทำความเข้าใจเปลี่ยนแปลงในชุมชนไปในทางอื่น เพราะฉะนั้นถ้ามหาวิทยาลัยทำต่อเนื่องชุดเดียวไม่จบ เพราะ

อาจารย์บอกว่าที่มา ระยะเวลาไม่ใช่แค่ปีสองปี แต่ว่านักศึกษาที่มาบางรุ่น อย่างปีสามเข้ามาศึกษาปีเดียวผ่านไปจบ มาปีสี่มาอีกกลุ่มหนึ่ง ก็มาศึกษาในด้านพัฒนาชุมชน เปลี่ยนแปลงไปอีก

เพราะฉะนั้นมีความต่อเนื่องไปว่า ถ้ามาพัฒนาในด้านของบ้านเรือน เราจะปรับสภาพบ้านเรือนอย่างไรให้ดูดี ถนนหนทางให้ดูดี ก็จะต้องเป็นชุดเดียวกัน คืออาจารย์จะต้องเป็นชุดเดียวกัน คืออาจารย์จะต้องส่งมา ชุดที่แล้วปี ๓ ปี ๒ เข้ามาศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาบ้านเรือนชุมชนนี้ แต่ไม่มีความก้าวหน้า ยังอยู่หนึ่ง จะทำอย่างไรให้มันสำเร็จเสร็จสมบูรณ์ นั่นคือการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นชุมชนที่น่าร่องได้ในอนาคต เพราะฉะนั้นผมก็เลยขอร้องกับคณะอาจารย์ กรุณาให้ช่วยเหลือชาวบ้านเพราะว่าบางทีหาเช่ากินค่า แต่บางที่รับข้อมูลจากราชการ ราชการเข้ามาศึกษาความเป็นอยู่ของชุมชน ไม่ว่าด้านสิ่งแวดล้อมสังคมอะไร เข้ามาศึกษาเสร็จ เข้ามารายงานต่อระบบราชการ ซึ่งบางครั้งอาจเป็นผลกระทบต่อชุมชน ซึ่งหลายๆชุมชนก็โดนมา

อาจารย์ศิรินพร พุ่มมณี

พี่สมจองเสนอว่า การเริ่มทำงานอย่างต่อเนื่อง หมายถึง ต่อเนื่องบนฐานความต้องการของชุมชน บนฐานปัญหาของชุมชน ทำให้สำเร็จ ลุล่วงไป

นายสมจอง รongแก้ว (ผู้ร่วมเรียนรู้กับสถาบันอาศรมศิลป์)

อย่างมหาวิทยาลัยนี้มาศึกษาในเรื่องสังคม ก็ส่งต่อเรื่องมาเรื่องสังคม มหาวิทยาลัยนี้มาในการพัฒนาชุมชน ในด้านเรื่องที่อยู่อาศัย ก็ขอให้ต่อเนื่องโดยการพัฒนาที่อยู่อาศัย มันจะแยกเป็นส่วน ๆ

อาจารย์ศิรินพร พุ่มมณี

ทีนี้เราจะไปดูประเด็นต่อไปที่เราจะพูดคุยกัน โดยในช่วงแรกของการคุยกัน พวกเราได้เสนอมากในเรื่องของการมีส่วนร่วม และมีประเด็นว่าบางมหาวิทยาลัยก็มาแค่วันเดียวแล้วหายไป เหล่านี้เราก็เลยคิดว่า พวกเราน่าจะมีส่วนในการนำเสนอว่า ถ้าจะมีมหาวิทยาลัยเข้ามาเรียนรู้กับชุมชน กระบวนการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ควรจะมีลักษณะแบบไหน อยากให้ชุมชนเป็นฝ่ายนำเสนอ เชิญเลย ค่ะ เริ่มจากพี่สมจองใหม่

นายสมจอง รongแก้ว (ผู้ร่วมเรียนรู้กับสถาบันอาศรมศิลป์)

หมายความว่าอย่างไร ให้ชุมชนมีส่วนร่วม

อาจารย์ศิรินพร พุ่มมณี

คือการมีส่วนร่วมกับมหาวิทยาลัยกับชุมชน เราอยากได้การมีส่วนร่วมแบบไหนที่จะทำงานร่วมกัน

นายสมจอง รongแก้ว (ผู้ร่วมเรียนรู้กับสถาบันอาศรมศิลป์)

ก็คือในชุมชนของผมตอนนี้ ระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชนจะเปิดเวทีเดือนหนึ่ง ๒-๓ เทียว
อย่างเราทางชุมชนเป็นชุมชนที่ผมบอกล่วงหน้าแล้วว่า ส่วนใหญ่เป็นชุมชนหาเช้ากินค่ำ เพราะฉะนั้น
ในการเปิดเวทีบ่อยๆ มันจะลำบากต่อชาวชุมชน ดังนั้นต่อไปเราจะต้องเก็บข้อมูลในการเปิดเวที
ทั้งหมด แล้วเปิดหนเดียวให้มันจบ หรือเดือนละครั้งให้มันจบเลย

อาจารย์ศิรินพร พุ่มมณี

คืออย่ามาทำอะไรที่มันถี่ ๆ มากเกินไป อย่างนั้นใช้ไหมคะ?

นายสมจอง รongแก้ว (ผู้ร่วมเรียนรู้กับสถาบันอาศรมศิลป์)

ทำให้ชาวบ้านเกิดความระอ้าขึ้นมา

อาจารย์ศิรินพร พุ่มมณี

จริง ๆ มันก็มีเรื่องพวกนี้พูดอยู่ตามประเด็นต่างๆ มีท่านใดอยากจะเพิ่มเติมให้ชัดเจนมากขึ้น ก็
เชิญเลยนะคะ

นายพงษ์เทพ ชัยอ่อน (นายก อบต.หาดสองแคว)

ในส่วนของท่านถิ่นหรือชุมชนชนบท ในประเด็นการมีส่วนร่วมของพี่น้องประชาชน ก็อาจจะสูง
กว่าชุมชนเมือง เพราะท้องถิ่นของเรามีโอกาสได้เจอกัน อย่างน้อยการมอบเบี้ยยังชีพเดือนละครั้งให้
ผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้าน ในแต่ละตำบล จะต้องมานั่งคุยกัน แต่ละหมู่บ้านเราก็เปิดเวทีประชาคม
เปิดเวทีการมีส่วนร่วมให้พี่น้องประชาชนตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมกำหนดแนวทาง ร่วมทำ ร่วมรับ
ผลประโยชน์ ร่วมตรวจสอบติดตามประเมินผล ซึ่งในกระบวนการของการมีส่วนร่วมของสังคมใน
ชุมชน เราพยายามจะใส่กระบวนการต่างๆ เหล่านี้ลงไป ให้คนในชุมชนนั้นเป็นเจ้าของชุมชนของเขา
เอง ซึ่งเมื่อเขาคิดว่าเขาเป็นเจ้าของชุมชนแล้ว เวลาที่จะติดตามงานของเขา เขาก็จะมีจิตสำนึกเล็กๆ ว่า
นี่เป็นโครงการของเขาที่ได้เสนอมานะ ในเมื่อเขาได้รับการพิจารณาเป็นโครงการของชุมชนหมู่บ้านเขา
แล้ว เขาก็จะมีความตั้งใจที่จะดู ตั้งใจตรวจสอบว่าเป็นไปตามที่เขาต้องการหรือไม่

สมมติว่าเขาได้ถนนสักเส้นหนึ่ง เป็นถนนลูกรัง ลูกรังที่ลงมา ได้คุณภาพใหม่ ปริมาณคิวที่มาก
ในรถสิบล้อ รถหกล้อ เต็มใหม่ จำนวนเทหนา๓๐ ซม.ตามที่ช่างของอบต.กำหนดใหม่ นี่คือนี่ที่เขาได้
จากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ทำให้เขาเป็นเจ้าของกองทุน เป็นเจ้าของเงินที่เขาได้มา เป็น
เจ้าของถนนเส้นนั้น เขาก็ช่วยกันดูแลรักษา ฉะนั้นการมีส่วนร่วมต้องลงให้ถึงกระบวนการทั้ง “๕ ร่วม
คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตรวจสอบ ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมติดตามประเมินผล” ใน
กิจกรรมอย่างนี้ในแต่ละชุมชน ถ้าเกิดเหตุการณ์อย่างนี้ได้ ความรักความเป็นเจ้าของของเขาจะมีสูงขึ้น

อาจารย์ศิริพร พุ่มมณี

ท่านนายกก็เสนอชัดเจน ถ้าจะลงไปทำงานในชุมชน ไปร่วมพัฒนาชุมชนต้องไปให้ถึง
กระบวนการ ๕ ร่วม ของการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจติดตามประเมินผล
อันนี้เป็นสิ่งที่ท่านนายกต้องการ ท่านอื่นมีใครจะเพิ่มเติมไหมคะ

อาจารย์ประภาพรธณ ฉัตรมาลัย (ผู้ร่วมเรียนรู้กับสถาบันอาศรมศิลป์)

พอดีของเราจะต่างกับทางอบต. อันนั้นเขาเป็นระบบราชการชัดเจน ของเราชุมชนริมน้ำจะเป็น
ลักษณะเหมือนชาวบ้านทำกันเอง ทำกันแบบสบายๆ เพราะฉะนั้นการมีส่วนร่วมของมหาวิทยาลัยกับ
ทางชุมชนก็คือร่วมทุกอย่าง คือ ร่วมคิด ร่วมทำ ที่นี้ในฝ่ายของชุมชนซึ่งมีจำนวนมาก ที่ทางกรุงเทพฯ
บอกว่า ชาวบ้านเขาไม่มีเวลามาประชุม ตรงนี้เรามีปัญหาเหมือนกัน เพราะเขาก็ต้องทำมาหากิน มัน
เสียเวลา เพราะฉะนั้นเราก็เลยอาศัยความคุ้นเคย เนื่องจากเป็นชุมชนประมาณ ๒๐๐ หลังคาเรือน ซึ่ง
ก็เป็นถนนแคบยาว และเราก็เป็นชาวบ้านเหมือนกัน เราก็จะต้องพูดคุย และตกลงขอเป็นหลักการว่า
ไม่ว่าจะมีการประชุมอะไร เราขอประชุมกรรมการบริหาร ชาวบ้านทุกคนก็ถือว่าเป็นสมาชิก เขาก็ให้
สิทธิเรา แต่ถามว่าข้อมูลจากกรรมการ เรามีทุกคนอยู่แล้ว เพราะเราคู่กันเคยกัน เวลาคุยกันก็เก็บ
ข้อมูล คือคุยปกติ คุยเล่นอะไร มันก็เป็นข้อมูลได้ทั้งหมด เราก็ใช้ข้อมูลส่วนนี้มาประกอบ เวลาที่เรา
มหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานที่จะเข้ามาช่วยเหลือเรา หรือมาร่วมงานกับเรา เราก็ใช้ตรงนี้ เราก็ถือว่า
เราเป็นตัวแทนของชาวชุมชนทั้งหมดในการที่จะคิดตัดสินใจอะไร

ทีนี้จะทำอย่างไร จึงจะให้เขารับรู้ว่าเราไปตัดสินใจอย่างนี้แล้วนะ ที่ชุมชนริมน้ำทำ ก็มีหลายวิธี
หนึ่งคือ “บอกปาก” ทีนี้บอกปากอาจจะไม่ทั่วถึง ก็ทำเป็นเอกสารแผ่นพับ แผ่นปลิวหรือจดหมายข่าว
แจกไปยังทุกบ้าน ว่าขณะนี้มีอะไรเกิดขึ้น แล้วเราตัดสินใจอย่างไร และพวกท่านจะต้องทำอะไร คือ
บอกเขาไป เขาเต็มใจมาช่วยอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นหลักการก็คือร่วมคิด ร่วมทำกับชุมชนจริงๆ แต่
วิธีการที่จะเข้าถึง ให้ชาวบ้านเขาเข้าใจ และรับรู้ทั้งหมด เราใช้เทคนิคเป็นจดหมายข่าวที่แจกไปยังทุก
บ้าน เขาจะอ่านหรือไม่ เราไม่รู้ เราเดินผ่านไป ก็ถามว่าอ่านหรือยัง กระทั่งไปเรื่อยๆ เขาก็รับรู้
รับทราบ เราก็ใช้เทคนิคแบบนี้

อาจารย์ศิริพร พุ่มมณี

ขอบคุณค่ะ ท่านอื่นมีใครจะเพิ่มเติมไหมคะ ?

ผู้เข้าร่วมอภิปรายท่านหนึ่ง

ผมขอพูดเสริมนิดหนึ่ง คือจริงๆแล้ว ผมอยากจะให้เข้าร่วมจริงๆ อยากจะให้ไม่มีปัญหาเลย คือ
ให้ คนที่เป็นนิสิตนักศึกษาเหล่านั้นแหละ ต้องเข้าไปให้ความรู้เรื่องพวกนี้ แล้วเขาก็จะเกิดความต่อเนื่อง
ขึ้นมาเอง ลูกหลานมาเอง ความเป็นกันเองนี้จะทำให้เกิดความยั่งยืนได้จริงๆ

นายภัทร ศุภเอม (ผู้ร่วมเรียนรู้กับสถาบันอาศรมศิลป์)

ผมมองอีกมุมครับ คือต้อง “วินวิน” (Win- Win) ทั้งสองฝ่าย คือชุมชนก็ได้ประโยชน์ มหาวิทยาลัยก็ได้ประโยชน์ เพราะถ้าต่างคนต่างได้ประโยชน์ ผมว่าชุมชนจะให้ความร่วมมือ อย่างผม ตอนนี้อำนาจเรื่องน้ำส้มควันไม้ไปจากเตาอิฐเตาเผา ตอนนี้อำนาจที่ผมดูในกฎเกิด จะมีมหาวิทยาลัยโคราชที่เดียวที่วิจัย คือตัวนี้ ผมอยากให้มหาวิทยาลัยไหนสนใจไปค้นคว้าวิจัย คือมันได้เรื่องสุขภาพ เรื่อง การเกษตร เรื่องสิ่งแวดล้อม มันได้หลากหลาย เราทำแค่ตัวเดียว เพราะว่ามีมหาวิทยาลัยก็มีหลากหลาย ก็จะเอาพวกพยาบาลเข้าไปก็ได้เรื่องสุขภาพ ทำอย่างไร น้ำส้ม เรื่องสุขภาพ อะไร คือจุดนี้ผมขอเสนอ ตรงนี้ว่าวินวินทั้งคู่ ได้ทั้งคู่ ชุมชนให้ความร่วมมือ แต่ที่บอกว่าชาวบ้านอาจไม่สนใจ ครั้งแรกเขาอาจจะไม่สนใจ แต่ถ้าเขารู้ว่าเขาได้ประโยชน์นะ เขาก็เข้าร่วมอีกอัตโนมัติ

อาจารย์ศิริพร พุ่มมณี

ขอบคุณค่ะ มีท่านอื่นจะเพิ่มเติมประเด็นนี้ไหมคะ อาจารย์ผ่องจะมีอะไรไหม ?

อาจารย์ผ่อง แซ่กิ่ง สถาบันอาศรมศิลป์

ถามว่าความสัมพันธ์แบบไหน จริงๆถ้าเราดูที่หมอวิจารณ์นำเสนอไว้ ความสัมพันธ์เชิงราบจะสร้างคุณภาพของทั้งคู่ วินวินทั้งสองฝ่ายอย่างที่คุณภัทรว่า ถ้าความสัมพันธ์เชิงอำนาจ มันก็ได้แค่ข้างเดียว อันนี้คือเป็นมหาวิทยาลัยแนวใหม่ที่จะไปสัมพันธ์กับชุมชน ก็คือต้องมีความสัมพันธ์เชิงราบ เท่าเทียมกัน ถ้าพูดภาษาง่ายที่สุด คือมีความเท่าเทียมกันระหว่างชาวบ้าน อาจารย์ หรือนักศึกษา ต้องเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะแสดงความคิดเห็นหรืออะไรก็แล้วแต่ หรือจะไปหาความรู้ร่วมกัน

ส่วนประเด็นความต่อเนื่องกับความยั่งยืน ผมคิดว่ามันต้องเป็นเรื่องของกระบวนการ ถ้าจัดกระบวนการได้ คิดว่าไม่น่าจะมีปัญหา แล้วกระบวนการมาจากไหน ผมว่ามันมาจากฝ่ายไหนก็ได้ นี่ทัศนะผมนะ อย่างของจันทบุรี มาจากจันทบุรีแล้วนักศึกษาไปเจอเข้า เขาก็ไปร่วมมือกันจัดกระบวนการ การจัดการกระบวนการ ผมว่าเป็นแนวใหม่เหมือนกัน การจัดการศึกษาคือการจัดการกระบวนการ การจัดการพัฒนาแนวใหม่ คือต้องชัดเจนในกระบวนการ ไม่ใช่ไปเสาะหาแต่ผลงาน แต่อันนี้มันดูยาว ว่ามันอาจจะสามปี ห้าปี แปดปีก็แล้วแต่ มันขึ้นอยู่กับการจัดกระบวนการร่วมกัน มันมีอะไร ขึ้นตอนไหน แล้วเราไม่จำเป็นต้องไปจีที่ขึ้นงาน ถ้าเราจัดกระบวนการได้ ขึ้นงานจะออกมาเองตามกระบวนการต่าง ๆ ที่เราไปทำกันไว้ ขึ้นงานมันจะหลุดออกมา ซึ่งมันก็เป็นขึ้นงานที่อยู่ในกระบวนการ และผมคิดว่ามันจะยาวนานกว่า ขอแค่นี้

อาจารย์ศิริพร พุ่มมณี

ขอบคุณอาจารย์ผ่องมากค่ะ อาจารย์ผ่องเสนอไว้สองประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจ ก็คือ มหาวิทยาลัยกับชุมชน ควรจะมีลักษณะของความสัมพันธ์ในแนวราบ เพื่อทำให้งานต่อเนื่อง ราบรื่น ที่

สำคัญก็คือความต่อเนื่องของอาจารย์ อาจารย์มองที่เรื่องของกระบวนการ ไม่ใช่ที่ตัวกิจกรรม ถ้าเรา
มองแค่กิจกรรมเป็นเป้าหมาย เราทำกิจกรรมเสร็จก็จะจบ แต่เราควรมองที่กระบวนการ มันจะนำมา
ซึ่งความต่อเนื่องในระยะยาว

ถ้าอย่างนั้นเราจะไปดูประเด็นสุดท้าย ก็คือเราตั้งคำถามเอาไว้ที่ว่า การที่มหาวิทยาลัยทำงาน
ร่วมกับชุมชน จะสามารถช่วยพลิกฟื้นชุมชนกลับคืนมา ให้มีความเข้มแข็งในสังคมได้อย่างไร เพราะ
รอบแรกที่เรายกคุยกัน เราก็สะท้อนสภาพของชุมชนที่มีปัญหาเยอะแยะมากมาย แต่เมื่อมหาวิทยาลัยลงไป
ไปร่วมทำงาน เอาความรู้เข้าไป ทำให้ชาวบ้านได้มีวิถีคิดต่างๆเพิ่มขึ้น ทีนี้เราอยากจะทำลงลึกใน
รอบนี้ว่าถ้ามหาวิทยาลัยลงไปแล้ว จะเปลี่ยนชุมชนได้อย่างไร เริ่มจากใครดี ลานี่ใหม่

นางลานี่ ทองซิง (ปราชญ์ชาวบ้าน)

ปัญหาแรกของชุมชน เอาแบบบ้านนอก แบบรากหญ้าเลย ก็ขอพูดภาษาอีสาน ตอนนี้แถวบ้าน
หนู ปากท้องเป็นเรื่องสำคัญที่สุด มหาวิทยาลัยเริ่มเข้าไปแล้ว ตอนนี้ทางชุมชนของหนูก็เริ่ม
กระตือรือร้น รู้จักคุณค่าของมหาวิทยาลัย ว่าท่านให้ความช่วยเหลือต่างๆมากมาย อย่างที่ตำบลมี
ทั้งหมด ๘ หมู่บ้าน ลูกหลานเขากลับมาเป็นบัณฑิตคืนถิ่น ไปอยู่องค์กร ๒ ปี พอปี ๓ กลับมาบ้านเขา
แล้ว ลูกหลานมาแล้ว อยากจะให้หนีไปทำกิจกรรมร่วมกับชาวบ้าน เดือนละครั้งก็ยังมี แต่ละหมู่บ้าน
๘ หมู่บ้าน ให้กิจกรรมอะไรก็ช่าง แต่ขอให้ฝ่ายกิจกรรมทางโรงเรียนหรือว่าลานวัดช่วยทำบ้านดินให้วัด
ทำห้องน้ำ บันเป็นดินให้โรงเรียนอย่างนี้ ชาวบ้านละแวกนั้นจะภูมิใจว่าโพธิ์วิซาลย์ นิสิตลูกหลานเขา
ดีอ จำไว้ ผู้ใดมาทอดกระถินผ่าปามาจากจังหวัดอื่นก็จะเป็นคนที่ภาคภูมิใจของเขา คือว่าทางชุมชน
แล้วก็นิสิตมีการที่ว่า กระตือรือร้น ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกัน ก็ขอฝากไว้ไม่มีหยิ่งหลาย

อาจารย์ศิรินพร พุ่มมณี

ความภูมิใจนี้ มันจะไปพลิกฟื้นชุมชนได้อย่างไร

นางลานี่ ทองซิง (ปราชญ์ชาวบ้าน)

คือให้ชุมชนมีความกระตือรือร้น รู้จักว่าทางมหาวิทยาลัยเขาจะช่วยเหลือ การที่ชาวบ้านไม่รู้
อะไรเลย แล้วเขาก็ให้คำแนะนำที่ตื้ออย่างนั้นอย่างนี้ ทำสัมมาอาชีพ ให้ความรู้เพิ่มเติม ชาวบ้านก็ให้
ความรู้นิสิต เพราะนิสิตทำนาไม่เป็น คัดพันธุ์ข้าวไม่เป็น คัดพันธุ์ข้าวโพดไม่เป็น ก็คือแลกเปลี่ยน
เรียนรู้กันทั้งนิสิตแล้วก็ทฤษฎี ทั้งชุมชนก็ปฏิบัติ คือแลกเปลี่ยนความรู้ อันนี้ก็จะได้มาก ๆ

อาจารย์ศิรินพร พุ่มมณี

คะ ขอขอบคุณมาก มีท่านอื่นใหม่ พอดีเขาเดือนแล้วว่าเหลืออีก ๓ นาที สั้น ๆ คะ

ผู้เข้าร่วมอภิปรายท่านหนึ่ง

ขออนุญาตสั้นๆ ๑ นาที จากการศึกษาที่เราจะพลิกพื้นที่ท้องถิ่นในเรื่องของการมีส่วนร่วมของการเรียนรู้ร่วมกันของมหาวิทยาลัย ส่วนหนึ่งก็คงจะต้องปรับในเรื่องของหลักสูตร ลองดูว่าในส่วนท้องถิ่นมีความต้องการอะไร เด็กในท้องถิ่น ถ้ายังเรียนหลักสูตรเหมือนเดิมแล้ว กลับไปแทนที่จะกลับไปพลิกพื้นที่บ้านของตนเอง หรือพัฒนาบ้านตัวเอง ก็กลายเป็นมาอยู่ที่กรุงเทพฯ แออัดกันอยู่ที่นี่ ลองกลับไปเปลี่ยนหลักสูตรใหม่ว่าท้องถิ่นต้องการอะไร

ณ วันนี้ ช่างโยธาที่จะไปทำงานที่อบต.ก็ไม่มี นักวิชาการศึกษาไม่มี นักวิชาการสาธารณสุขไม่มี นักพัฒนาชุมชนไม่มี เพราะฉะนั้นในภาพของความต้องการของท้องถิ่น เราต้องไปดูว่าท้องถิ่นต้องการอะไร ลองปรับรูปแบบในเรื่องของการจัดการเรียนการสอน รวมไปถึงในเรื่องของโรงเรียนในเขตพื้นที่ด้วย ว่าลองใช้หลักสูตรของท้องถิ่นมาปรับประยุกต์เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเด็ก ตั้งแต่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อนุบาล ประถม มัธยม ส่งมาถึงมหาวิทยาลัย ให้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคนท้องถิ่น เขาจะได้อะไรท้องถิ่น อันนี้น่าจะเป็นการพลิกพื้นที่ในเรื่องของการเรียนการสอนของประเทศไทย

นายปัญญา ช่างเจริญ (ผู้แทนชุมชนเขตบางขุนเทียน)

ขอจับนิดหนึ่ง คือ ถ้าอาจารย์บอกว่ารากหญ้า ท้องถิ่นเห็นด้วย มหาวิทยาลัยเห็นด้วย ตามอีกคำหนึ่งว่า รัฐเห็นด้วยไหม ถ้าเขาจะไม่ให้เงิน แล้วทำอย่างไรจะให้เขาเห็นด้วย ก็ภาคพื้นชาวบ้านเห็นด้วย อยากได้เหลือเกิน มหาวิทยาลัยบอกต้องอย่างนี้ แต่ขอไปเท่าไร ไม่เคยได้ แล้วเมื่อไร มันจะเกิด

อาจารย์ศิรินพร พุ่มมณี

พี่ปัญญาฝากไว้สั้นๆ ทุกคนช่วยกันคิดด้วยแล้วกัน

อาจารย์สมหมาย นัยโมกข์ (ผอ.โรงเรียนจารุศรบำรุง)

ผมขออีกสักนิด คือจริงๆแล้ว การลงไปให้ความช่วยเหลือชุมชนของมหาวิทยาลัย อย่างของผม ยกตัวอย่างสถานศึกษา แต่ก่อนผู้ปกครองก็ให้ความร่วมมือโรงเรียนน้อย ขณะนี้ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น เขาก็มองว่ามหาวิทยาลัยนั้น มันมาช่วย แต่เขาเป็นคนมีส่วนได้ส่วนเสียตรงๆเลย ที่ผ่านมาไม่ค่อยได้ช่วยอะไร พอถูกไปเล่าให้ฟังว่ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มาช่วยเหลือโรงเรียนจารุศรบำรุง ส่วนใหญ่ผมก็ทำหนังสือแจ้งผู้ปกครอง ขณะนี้ผู้ปกครองนักเรียนตื่นตัว พอโรงเรียนจะจัดกิจกรรมอะไร ก็ให้ความช่วยเหลือโรงเรียนเพราะเขามองว่าเขามีส่วนได้ส่วนเสียตรงๆ จริงๆแล้ว มหาวิทยาลัยเขาไม่ต้องมาช่วยโรงเรียนก็ได้ แต่เขาก็ยังมาช่วย

อาจารย์ศิรินพร พุ่มมณี

ขอบคุณค่ะอาจารย์ เราคงจะต้องปรับคำว่า “การช่วยเหลือ” เมื่อก่อนอาจารย์ผ่อง เสนอว่าเราต้องสร้าง ปรับความสัมพันธ์ในแนวราบกันใหม่ ไม่ใช่การช่วยเหลือ แต่เป็นการทำงานร่วมกัน แล้ว

หลายท่านบนเวทีก็เสนอ ทั้งสองฝ่ายก็วินวิน ต่างฝ่ายต่างได้ผลประโยชน์ ร่วมมือกันพัฒนาให้บ้านเรือน
ของเราเจริญต่อไป มีใครจะเสนอเพิ่มอะไรไหม หรือวางข้างนอกอีกสักคำถาม สองคำถามได้ไหม

นายภัทร ศุภเอม (ผู้ร่วมเรียนรู้กับสถาบันอาศรมศิลป์)

ผมขอเสนอทางอาจารย์ คือว่า ที่อาจารย์กังวลแต่เรื่องงบประมาณ ผมคิดอย่างนี้แหละ คือว่าทำ
อย่างไรให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมก่อน ถ้าเราคิดแต่ว่ารองรับงบประมาณจากรัฐ ผมว่ามันไม่ยั่งยืนหรอก
เหมือนกับที่ใครพูดเมื่อเช้าที่ว่าโรงสีมีแต่ซีจีจิก ผมยกตัวอย่าง กลุ่มของผม ได้เงินสนับสนุนจากรัฐมา
ตั้ง ๕ หมื่นบาท แต่ ณ ตอนนี้งบประมาณของกลุ่มผมมีเกินล้านแล้ว จากการที่ผมรวมกลุ่มกันทำ โดยให้
ชาวบ้านมีส่วนร่วม ทำอย่างไรก็แล้วแต่ให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมให้ได้ ถ้าเขามีส่วนร่วมได้ ผมว่ายั่งยืน
ยั่งยืนแล้วมันจะไปตลอด เพียงแต่ว่าตอนนี้ผมเริ่มมาสร้างกระบวนการให้รุ่นลูกรุ่นหลาน เราเริ่มมาเป็น
ตัวหนุนแล้ว เพื่อให้เขาเข้ามาเสริมทัพเรา เพราะทุกวันนี้เราก็อายุมากขึ้น แต่เราคิดถึงเด็กเยาวชนรุ่น
หลังที่มาเสริมเรา ผมก็ภูมิใจอย่างที่ผมพูดไว้ว่า เด็กนักเรียนโรงเรียนรุ่งอรุณที่ได้ไปเรียนรู้หมู่บ้าน
ของผม คือเขาไปเรียนรู้ เขาตั้งประเด็นเลยว่า เขาจะไปเรียนรู้เรื่องข้าว ก็ให้เด็กลงดำนาเลย แล้วผม
ก็บอกว่า หนูจะมาดูผลสัมฤทธิ์ไหม วันที่หนูเกี่ยวข้าว แต่ว่าช่วงนี้จะเป็นผู้ดูแลรักษาให้ก่อน เด็กทุก
คนตอบว่าอยากไปดูหมดเลยนะ เด็กเขาอยากจะทำความสำเร็จของเขาอย่างที่เขาคิด ผมก็เสริมแค่นี้

อาจารย์ศิริพร พุ่มมณี

ขอบคุณคุณภัทร ขอคำถามจากรอบนอก มีใครจะตั้งข้อสังเกตหรือมีคำถามอะไรกับชุมชน มี
ไหมคะ แสดงว่าพวกเราคุยกันได้ชัดเจนเข้าใจ เชิญค่ะ

นายจักกฤษ พงศ์เพ็ญพุ่ม มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

ขออนุญาตท่านวิทยากร และที่ประชุมที่เคารพ จักกฤษ พงศ์เพ็ญพุ่ม จากราชภัฏกาญจนบุรี
ไม่ได้มีคำถาม แต่ชื่นชมในการที่เราได้มีโอกาสเรียนรู้ในวันนี้ คำหนึ่งที่เรามักจะได้ยินในเวทีนี้เสมออีก
คือ มหาวิทยาลัยลงไปช่วย แต่จริงๆแล้วมหาวิทยาลัยลงไปเรียนรู้ ไปเรียนรู้แล้วก็เก็บความรู้ที่ขึ้นมา
เพื่อทำงานต่อเท่านั้นเอง อย่าคิดว่ามหาวิทยาลัยลงไปช่วย มหาวิทยาลัยไม่ได้เก่งมาก แล้วหลาย
มหาวิทยาลัยก็ต้องช่วยกัน ถ้าพึ่งมหาวิทยาลัยเดียว ก็ไม่พอที่จะลงไปเพิ่มเติมต่างๆ ผมชื่นชมมาก
ครับกับการที่ผมได้มีโอกาสเรียนรู้วันนี้ ขอบพระคุณทุกท่านมาก

อาจารย์ศิริพร พุ่มมณี

ขอบพระคุณคะ มีท่านอื่นอีกไหม

คุณกมล แผลงทับ มหาวิทยาลัยศิลปากร

กมล แผลงทับ จากมหาวิทยาลัยศิลปากร จริงๆแล้ว ผมคงยืนยันกับชุมชน ผมชื่นชมในชุมชนอย่างยิ่ง ชุมชนมีข้อมูลทั้งหมดอยู่ในชุมชน ความรู้อยู่ในชุมชน เพียงแต่ว่าชุมชนขาดกระบวนการในการจัดเก็บความรู้และรวบรวมความรู้ ส่วนมหาวิทยาลัยลงไป ผมยืนยันเหมือนท่านอาจารย์จากราษฎร ลงไปเพื่อเก็บรวบรวมความรู้แล้วนำมาสังเคราะห์ แล้วเพียงกลับไปให้ชุมชนดูว่าชุมชนมีดีอย่างไร แล้วชุมชนนั้นก็เอาไปต่อยอด ผมยืนยันว่าวันนี้ชุมชนเข้มแข็ง เพียงแต่ขาดกระบวนการส่งเสริมด้วยการจัดทำข้อมูลที่ดี แล้วมีชุมชนเยอะแยะที่ไม่มาในวันนี้ วันที่ผมไปสัมผัสมาบางชุมชนไม่มีสตางค์ด้วยซ้ำ แต่เพียงชุมชนอยากจะทำ แล้วก็ร่วมมือกัน โดยมีสถาบันการศึกษาเข้าไปจัดทำข้อมูลให้ แล้วก็ไปให้กำลังใจ

ชุมชนนั้นดูแลมหาวิทยาลัยยิ่งกว่ามหาวิทยาลัยดูแลชุมชนเสียด้วยซ้ำ ลงไปดูแลความปลอดภัย มีข้าวให้กินอีกต่างหาก خاکลับได้ของติดมือกลับมาอีก นั่นคือน้ำใจจากชุมชน ผมเห็นว่าชุมชนเก่งและปรับตัวได้ ถ้าปรับตัวไม่ได้ ชุมชนริมน้ำจันทบูรณคงไม่อยู่ถึง ๓๐๐ ปีนะครับ ผมยืนยันว่าถ้าไม่ปรับตัว ไม่เรียนรู้มา ไม่มีทางที่จะอยู่ได้ถึง ๓๐๐ ปี ชุมชนจะยังยืนอยู่อย่างนี้ เพียงแต่เรา ในฐานะที่อยู่ด้านนอก เราเห็นอะไรมากกว่าชุมชน แล้วก็เข้าไปคุยกับเขา ว่าทำอย่างนี้สิ เพราะที่อื่นเขาทำ คือชุมชนเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ไม่เคยออกไปหมู่บ้านอื่นเลย ไม่เคยไปจังหวัดอื่นเลย ไม่เคยไปที่ไหนเลย ก็เลยขาดบางเรื่องที่ไม่รู้ ส่วนมหาวิทยาลัยไปดูงานมาทั่วทุกที่ ไปต่างประเทศเสียด้วยซ้ำ เพียงแต่ไปแนะนำบางเรื่อง โดยเอาข้อมูลมาจากเขา แล้วก็แนะนำบางเรื่องให้เขา ยืนยันว่าชุมชนนั้นอยู่ได้ด้วยตัวชุมชนเองโดยมีสถาบันการศึกษาเข้าไปจัดทำฐานข้อมูลให้ดีขึ้น และสังเคราะห์เพื่อที่จะได้เอาไปใช้ประโยชน์ได้ ขอขอบคุณครับ

อาจารย์ศิรินพร พุ่มมณี

ขอบพระคุณมากค่ะ สำหรับวันนี้เวลาก็พอสมควรแล้ว ก็คิดว่ากระบวนการ ประสบการณ์การเรียนรู้ของพวกเราทั้งหมดน่าจะเป็นพื้นฐานข้อมูลที่สำคัญ ที่นำไปสู่กระบวนการทางด้านการศึกษาแนวใหม่ในอนาคตของสังคมไทยต่อไป ขอขอบพระคุณทุกท่านที่เข้าร่วมในวันนี้ค่ะ